

Positief mediagebruik met kinderen

Hoe “Dagbehandeling de Vlinder” ouders kan ondersteunen en begeleiden bij het positief inzetten van diverse media voor kinderen.

Daniëlle Kaastra, 0845668

Pedagogiek. Uitstroomprofiel Jeugdzorgwerker

Hogeschool Rotterdam

Opdrachtgever: Nina van Duuren, “Dagbehandeling de Vlinder” Stek Jeugdhulp

Afstudeerbegeleider: Begum Coskun

Tweede lezer: Marjolijn Schouten

Juni 2015

Voorwoord

Het einde van mijn opleiding Pedagogiek, Uitstroomprofiel Jeugdzorgwerker komt in zicht. Het is een leuke, intensieve, leerzame en waardevolle periode geweest. Ik heb mijn passie voor het werken in de Jeugdzorg ontwikkelt en ben gevormd tot een beginnende professional die weet waarvoor ze staat. Toch is dit niet het einde van mijn ontwikkeling, straks in het werkveld wil ik me verder blijven ontwikkelen maar hoop ik altijd mijn bevologenheid en passie te behouden.

Nu presenteer ik als laatste opdracht voor de opleiding mijn afstudeeronderzoek. Het is een onderzoek geworden waarvan ik aan het begin van mijn opleiding niet had gedacht dat ik dit zou doen. Maar het is ook een onderzoek geworden waar ik trots op ben.

Tijdens mijn derde jaar heb ik stage gelopen op “Dagbehandeling de Vlinder” en heb daar een enorm fijne tijd gehad. Hier is mijn passie en liefde voor het werken met ‘bijzondere kinderen’ verder gegroeid. Dit stagejaar is ook mijn inspiratie geweest voor mijn afstudeeronderzoek. Op de groepen met de kinderen, de gesprekken met ouders, het contact met mijn collega’s, het is allemaal waardevol geweest. Heel blij was ik dan ook toen ik hoorde dat ik welkom was voor mijn afstudeeronderzoek. Mede dankzij het warme ontvangst tijdens mijn sollicitatie gesprek, de leerzame en fijne omgeving tijdens mijn stage en de betrokkenheid tijdens mijn afstuderen sta ik waar ik nu sta. Ik wil iedereen van “Dagbehandeling de Vlinder”, en in het bijzonder Nina van Duuren, heel erg bedanken voor hun tijd, medewerking en enthousiaste ideeën.

Ook wil ik iedereen uit mijn omgeving bedanken die mij op wat voor een manier dan ook geholpen heeft. Veel mensen hebben me gemotiveerd, mijn stukken gelezen, feedback gegeven en kopjes thee gezet. Ook mijn afstudeerbegeleider Begum Coskun wil ik bedanken, voor haar feedback, tijd en positieve woorden. Kortom, ik had dit verslag niet kunnen maken zonder deze fijne samenwerkingen!

Rest mij niks anders dan u veel leesplezier te wensen!

Daniëlle Kaastra,
8 juni, 2015

Inhoudsopgave

<u>Samenvatting</u>	4
<u>Abstract</u>	5
<u>2. Inleiding</u>	6
<u>3. Doel van het onderzoek</u>	8
<u>4. Onderzoeksvraag</u>	8
<u>5. Theoretische achtergrond</u>	9
5.1 Mediaopvoeding	9
5.2 Waarom mediaopvoeding?	9
5.3 Media; leuk en veilig	10
5.4 Mediaopvoeding op “Dagbehandeling de Vlinder”	12
5.4.1 Autisme	12
5.4.2 ADHD	13
5.4.3 Gedragsstoornissen	14
5.4.4 Gehechtheid en hechtingsstoornissen	15
5.4.5 Ontwikkelingsachterstanden	16
5.4.6 Spraak- taalstoornissen	17
5.5 Algemene adviezen	18
5.6 Ouderbegeleiding op “Dagbehandeling de Vlinder”	19
<u>6. Onderzoeksaanpak</u>	20
6.1 Onderzoek benadering	20
6.2 Onderzoekstype	20
6.3 Databronnen en verzamelingstechnieken	20
<u>7. Resultaten</u>	22
7.1 Mediagebruik thuis	22
7.2 Huidige situatie op “Dagbehandeling de Vlinder”	23
7.3 Behoeften van pedagogisch medewerkers	24
7.4 Vergelijking met een andere jeugdzorginstelling	25
7.5 Voorlichting aan ouders	26
<u>8. Conclusie</u>	27
8.1 Mediagebruik thuis	27
8.2 Huidige situatie op “Dagbehandeling de Vlinder”	28
8.3 Behoeften van pedagogisch medewerkers	28
8.4 Vergelijking met een andere jeugdzorginstelling	29
8.5 Voorlichting aan ouders	30
8.6 Beantwoording hoofdvraag	31
<u>9. Vooruitblik</u>	34
<u>10. Evaluatie</u>	35
10.1 Sterke punten van het onderzoek	35
10.2 Zwakke punten van het onderzoek	35
<u>11. Literatuurlijst</u>	37
<u>12. Bijlagen</u>	40
Bijlage 1 Oriënterende enquêtes mei 2014	40
Bijlage 2 Interviews pedagogisch medewerkers	41
Bijlage 3 Interview gedragswetenschapper	42
Bijlage 4 Interview ouderbegeleider	43
Bijlage 5 Enquêtes met ouders	44

Samenvatting

Naar aanleiding van enkele incidenten door verkeerd mediagebruik op “Dagbehandeling de Vlinder” is dit onderzoek opgezet. De hoofdvraag van het onderzoek luidt;

Op welke wijze kunnen de pedagogisch medewerkers de ouders van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder” voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik passend bij de omgeving en methodieken van “Dagbehandeling de Vlinder”?

Tijdens het theoretische deel van het onderzoek is ingegaan op wat media, mediagebruik en mediaopvoeding is. Ook is gekeken naar wat kinderen met een gedragsstoornis of ontwikkelingsachterstand nodig hebben om veilig media te kunnen gebruiken. Het praktijkonderzoek heeft zich vooral gericht op de behoeften van de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” om ouders te kunnen ondersteunen en begeleiden bij positief mediagebruik. Ouders, pedagogisch medewerkers, een ouderbegeleider, een gedragswetenschapper en de Media Coach van Jarabee jeugdzorg zijn bevestigd. Dit heeft geleid tot een overzicht aan behoeften en wensen wanneer gesprekken over mediaopvoeding geïmplementeerd worden. De nadruk heeft altijd gelegen op het positieve mediagebruik, omdat media er altijd en overal is en kinderen er dus mee om zullen gaan. Dan het liefst op een manier die zo positief mogelijk is.

Om de hoofdvraag goed te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld, aan de hand hiervan zijn de interviews en enquêtes gehouden.

- Wat is het gemiddelde mediagebruik van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder”?
- Op welke wijze wordt voorlichting over en ondersteuning bij positief mediagebruik op dit moment vorm gegeven op “Dagbehandeling de Vlinder”?
- Wat hebben de pedagogisch medewerkers nodig om ouders voor te lichten over en te ondersteunen bij positief mediagebruik bij hun kind(eren)?
- Op welke wijze geven andere Jeugdzorginstellingen vorm aan voorlichting over en ondersteuning bij positief mediagebruik?
- In welke vorm kunnen pedagogisch medewerkers ouders het beste voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik bij hun kind(eren)?

Uiteindelijk is de conclusie dat “Dagbehandeling de Vlinder” meer kan en moet met media en de voorlichting en begeleiding daaromheen. Op dit moment is er geen standaard aanbod voor voorlichting over mediagebruik. Dit terwijl op de groepen media gebruikt wordt en kinderen thuis ook media gebruiken. Door ouders te wijzen op de voorwaarden voor positief mediagebruik, kan media zelfs een waardevolle toevoeging zijn voor de ontwikkeling van een kind. Daarnaast kunnen negatieve gevolgen van media gebruik, zoals het verergeren van gedragsproblemen, extreme angsten of agressie voorkomen worden.

De kern van positief mediagebruik is dat het veilig moet zijn. Dit betekent dat media aan moet sluiten, gericht moet zijn op de doelgroep waar het kind toe behoort, en dat kinderen uitleg nodig hebben bij wat zij zien. Media kan ook ingezet worden om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Dan is belangrijk dat er interactie is tussen een opvoeder en het kind wanneer de media gebruikt wordt. Dit is belangrijk voor de taalontwikkeling en voor het kunnen plaatsen van de media in de realiteit. Spellen kunnen bijvoorbeeld ook gebruikt worden om het op de beurt wachten, samenspelen of zelfs de motorische ontwikkeling te stimuleren. Wel blijft media, zeker voor jonge kinderen, een aanvulling op de ‘echte’ wereld. Kinderen hebben een tastbare omgeving nodig, waarin zij kunnen bewegen en hun zintuigen kunnen gebruiken, om tot een goede ontwikkeling te komen.

“Dagbehandeling de Vlinder” kan deze informatie aanbieden aan ouders door middel van thema ochtenden of avonden. Daarnaast is het belangrijk dat de pedagogisch medewerkers deze informatie beheersen en kunnen inzetten tijdens individuele gesprekken om ook hier te stimuleren media positief en wanneer het kan leerzaam in te zetten.

Jeugdzorg: professionalisering pm’ers, ontwikkelingsgericht werken, media

Abstract

This research is started in response to some incidents caused by misuse of media at “Dagbehandeling de Vlinder”. The main question of the research is; In which way can the parents of the children from “Dagbehandeling de Vlinder” be supported and informed by positive media use by the professionals, appropriate to the environment and methods of Stek Jeugdhulp?

At first is researched what the definitions are of media, media use and media-education. Also is researched what children with a conduct disorder or a developmental delay need to use media safe. The practical was focused on the needs of the professionals when they have to support and accompany parents with positive media use. Parents, teaching staff, a counselor, a behavioral scientist and the Media Coach of Jarabee youthcare were surveyed. The outcome of the interviews is a list of needs and wishes for when conversations with parents about media will be implemented. The accent always have been on the positive media use, because media is everywhere and children need to know how to use media safe and amusing.

To answer the main question the following questions were made, kept on the basis of these interviews and surveys.

- What is the average media use of children at “Dagbehandeling de Vlinder”
- How is the education and support for parents about media right now at “Dagbehandeling de Vlinder”
- What does the pedagogical staff needs to educate parents and support them in positive media use by their child(ren)?
- How do other youthcare institutions give education about and support by media use to parents?
- What is the best way to educate and support parents by positive media use by the pedagogical staff?

The conclusion is that the professionals of “Dagbehandeling de Vlinder” have to do more with education about positive media use. Until this research there was no proffer to educate parents about positive media use with their children. While media is also used at the groups and at home. Every child of “Dagbehandeling de Vlinder” sees and uses media.

By pointing parents on the conditions for positive media use, media may even be a valuable addition to the development of a child. In addition, adverse effects of media use, such as a worsening of behavioural problems, extreme anxiety or aggression can be prevented. The core of positive media use is that it must be safe. This means that the media which is used by the child must be focused on the needs of the child. Also children need an explanation of what they see. Media can also be used to stimulate the development of children.

Then it is important that there is interaction between an educator and child when the media is being used. This is important for language development and the ability to place the media into reality. For example games can be used to train patience, working together, concentration and stimulate the development of a child.

Media remains, especially for children below six years old, a completion to the ‘real’ world. Children need a tangible environment, in which they can move and be able to use their senses, in order to achieve a good development.

“Dagbehandeling de Vlinder” can provide this information to the parents through thematic meetings where parents get the ability to talk with professionals and other parents about media. It is also important that the pedagogical staff manage this information and use it during individual interviews to also encourage positive media use in individual cases and stimulate parents to use media as a learning ability.

2. Inleiding

- “Meer dan de helft van de jongeren verslaafd aan mobieltje” (Nu.nl, 2014)
- “Lekker met een boek of e-reader op de bank” (Wing Easton, 2014)
- “Nieuw onderzoek naar invloed mobieltjes op kinderhersenen” (Nu.nl, 2014)
- “Goed gebruik van media stimuleren” (van Dam, 2014)
- “iPad is niet slechter dan stoepkrijt en blokkendoos” (Dujardin, 2014)

Enkele willekeurige krantenkoppen die te maken hebben met (social)media. Een onderwerp waar we niet omheen kunnen in de huidige leefwereld. Kinderen komen dan ook al jong in aanraking met media. Een onderzoek van “Stichting Mijn Kind Online” en “Mediawijzer” (2013) laat zien dat het mediagebruik onder jonge kinderen snel toeneemt. Zo kijkt ongeveer 95% van de 4 tot 7 jarigen elke dag televisie, gebruiken kinderen gemiddeld op de leeftijd van 3 jaar voor het eerst een tablet en zijn ze gemiddeld 3 jaar en 3 maanden als ze voor het eerst een telefoon gaan gebruiken. De televisie of de dvd speler wordt als eerste gebruikt op een gemiddelde leeftijd van 1,5 jaar.

Als kinderen al zo jong in aanraking komen met media, is het dus des te belangrijker dat ouders, waar ouders staat geschreven kan ook opvoeder/verzorger gelezen worden, daarover een goed advies krijgen.

“Dagbehandeling de Vlinder” biedt dagopvang met behandeling en ambulante zorg aan kinderen in de leeftijd van twee tot zeven jaar. De doelgroep van “Dagbehandeling de Vlinder” is breed. Kinderen met gedragsproblemen, kinderen met een achterstand in hun cognitieve, emotionele en/of motorische ontwikkeling en/of medische problemen of een combinatie van problemen komen op “Dagbehandeling de Vlinder”. Er zijn vijf groepen met elk zeven tot negen kinderen, de groepen hebben elk een ander klimaat wat aansluit bij de behoeftes van de verschillende kinderen. Er zijn twee structuurgroepen voor kinderen met onder andere ADHD, ADD, ODD en/of autisme. Is er een anti-structuurgroep specifiek voor kinderen met autisme die meer structuur nodig hebben. Een groep ‘veiligheid en ontwikkeling’ voor kinderen met een hechtingsstoornis/probleem of een ontwikkelingsachterstand en een gemengde groep waar kinderen zitten bij wie er twijfels zijn over de aard van de problematiek..

Door de invoering van de nieuwe Jeugdwet en de daarbij behorende transitie zijn enkele veranderingen geweest binnen “Stek” en “Dagbehandeling de Vlinder”. De visie van Stek zal hetzelfde blijven, namelijk, hulp bieden die helpt. (Stek Jeugdhulp, 2014 en Stek Transitieplan, 2014). Kinderen worden per 1 januari 2015 niet meer aangemeld via Bureau Jeugdzorg maar via de sociale wijkteams en huisartsen. Daarnaast heeft men Praktische Pedagogische Gezinsbegeleiding (PPG) geïntroduceerd zodat de pedagogisch medewerkers ‘dichter bij huis’ gaan werken. Dit ook om aan te sluiten bij de ‘nieuwe jeugdzorg’ waarbij het gaat om hulpverlening zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Het doel van de behandeling is om een geschikte plaats voor het kind te vinden waar het langere tijd kan blijven en daarnaast de ouders handvatten te geven in de opvoeding van hun kind.

De meeste kinderen gaan na de behandeling naar het speciaal basis onderwijs. Cluster 1 is voor blinde en slechtziende kinderen, cluster 2 is voor dove en slechthorende kinderen of kinderen met communicatie problemen, cluster 3 is voor gehandicapte of langdurig zieke kinderen en cluster 4 is voor kinderen met gedragsproblemen en/of stoornissen (Rijksoverheid, 2014). Voor kinderen die nog te jong zijn voor het onderwijs, jonger dan vier jaar, of kinderen die niet toe zijn aan onderwijs te grote ontwikkelingsachterstand, te laag IQ ed., wordt een andere passende plaats gezocht. Wat dit inhoud varieert. Kinderen blijven soms thuis tot zij oud genoeg zijn, gaan naar een kinderdagverblijf met extra ondersteuning of naar een kinderdagcentrum wat gespecialiseerd is in kinderen die niet naar onderwijs toe kunnen door hun IQ, ontwikkelingsachterstand of handicap.

Behoeften van “Dagbehandeling de Vlinder”

“Dagbehandeling de Vlinder wil dat mediaopvoeding meer besproken wordt tijdens de behandeling. Zij zien een tekort aan kennis en weten niet hoe zij adequaat om kunnen gaan met negatief gedrag veroorzaakt door mediagebruik.

Delfos (2012) beschrijft het virtuele milieu als het vierde opvoedmilieu, dat betekent dat kinderen niet alleen begeleid moeten worden in het mediagebruik, maar dat zij daar ook door worden opgevoed. Dit betekent dat je als opvoeders niet om de media heen kunt in de opvoeding van kinderen. De pedagogisch medewerkers zijn mede-opvoeders van de kinderen op “Dagbehandeling de Vlinder”.

Kinderen van “Dagbehandeling De Vlinder” hebben specifieke opvoedingsbehoeften met een specifieke orthopedagogische vraagstelling. Hiermee wordt bedoeld dat dat kinderen met een beperking of gedragsstoornis andere, meer specifieke begeleiding nodig hebben in de opvoeding dat kinderen die zich relatief normaal ontwikkelen (Kok, 1988).

Nikken (2013) beschrijft dat kinderen die veel media gebruiken sneller minder sociaal gedrag laten zien en minder creativiteit ontwikkelen. Vooral kinderen die moeite hebben zich in anderen te verplaatsen, een lager zelfbeeld hebben, lagere schoolprestaties leveren, vaker norm overschrijdend gedrag laten zien en uit zichzelf agressief gedrag laten zien zijn erg beïnvloedbaar door media. Gezien de doelgroep op “Dagbehandeling de Vlinder”, kinderen met een gedragsstoornis of een ontwikkelingsachterstand, is het dus belangrijk om hen meer specifiek in hun ontwikkeling te stimuleren en te beschermen.

Omdat media, wanneer het verkeerd of teveel gebruikt wordt zo’n negatieve invloed kan hebben, is het belangrijk dat de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” hier meer over te weten komen. Hierdoor zouden zij ouders kunnen begeleiden in het goed gebruiken van media.

Vanuit “Dagbehandeling de Vlinder” is specifiek gevraagd om niet alleen te kijken naar welke negatieve invloeden mogelijk zijn vanuit de media op kinderen, maar ook om te kijken wat de positieve invloeden zijn en hoe deze versterkt kunnen worden. Dit heeft volgens de teamleidster meer de aandacht nodig, vooral omdat ouders vaak al zoveel kritiek krijgen dat het fijn zou zijn als de pedagogisch medewerkers ouders positief kunnen bijsturen in het gebruik van media.

Uit onderzoek van het NJI en Stichting Mijn Kind Online (2013) blijkt dat er veel professionals zijn met vragen, maar dat zij zich hiervan niet altijd bewust zijn. Pas als het onderwerp ter sprake komt met ouders, of in sommige gevallen door dit onderzoek, gingen zij pas over mediaopvoeding nadenken. Veel van de ondervraagde professionals konden geen goede definitie geven en er waren ook verschillende meningen over wie de verantwoordelijkheid heeft voor een goede mediaopvoeding. Daarnaast signaleert het NJI dat door de transitie weinig tijd en aandacht is voor andere onderwerpen. Ondanks dat media bij jonge kinderen een enorme ontwikkeling doormaakt geven veel professionals aan dat op hun werkplek weinig tot geen aandacht hiervoor is.

Op “Dagbehandeling de Vlinder” lijkt dit ook te spelen. Uit oriënterende enquêtes die in juni 2014 zijn afgenomen bij de pedagogisch medewerkers komen verschillende vragen naar voren.

- De pedagogisch medewerkers weten niet goed op welke manier zij de inhoud van media moeten beoordelen. Welke filmpjes, apps of programma’s zijn niet schadelijk en welke wel. De kennis over media en op welke manier deze beoordeeld kan worden en wat je kinderen wel en niet aan kunt bieden, is bij de pedagogisch medewerkers te weinig.
- Kinderen moeten beelden verwerken, maar wat is wel acceptabel en goed om te uiten, en wat moet worden beperkt? Op welke manier kan het gedrag dus bijgestuurd worden, of op welke manier kun je dit gedrag voorkomen?
- Hoe geef je ouders de geruststelling dat media inzetten niet verkeerd is om even een rust moment in te lassen, maar zorg je er ook voor dat het voor het kind niet nadelig is?
- Op welke manier stimuleer je positief mediagebruik?

3. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om de pedagogisch medewerkers handvatten te geven zodat zij ouders kunnen informeren en begeleiden over en bij positief mediagebruik. Vanuit “Dagbehandeling de Vlinder” is de wens naar voren gekomen dat mediaopvoeding en mediagebruik vast onderwerp van gesprek wordt tijdens oudergesprekken. Hiermee wil de teamleidster van “Dagbehandeling de Vlinder” dat bewustwording wordt gecreëerd bij ouders over de invloed van media op de ontwikkeling en het gedrag van hun kind.

Het is een ingewikkeld probleem mede omdat hier meerdere mensen bij zijn betrokken, het kind zelf, de ouders, pedagogisch medewerkers, andere kinderen op de groep en/of in de kleuterklas en andere opvoeders die het kind tegen komt. Er zijn veel partijen die met het kind te maken hebben en die het gedrag van het kind allemaal anders ervaren. Zo zien ouders het gedrag misschien als helemaal niet problematisch, maar worden andere kinderen daar bang van en vinden de pedagogisch medewerkers het gedrag zorgelijk.

Door het onderzoek te richten op de pedagogisch medewerkers blijft de informatie langer beschikbaar. De pedagogisch medewerkers krijgen zelf meer kennis over mediaopvoeding. Hierdoor kunnen zij zelf waarschijnlijk ook beter omgaan met het gedrag dat de kinderen laten zien door de invloed van media. Daarnaast kunnen zij de informatie en kennis overdragen aan ouders op een passende manier voor elke individuele ouder en kind.

Gezien de kwetsbaarheid van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder”, zoals in hoofdstuk 2 ook beschreven, en het grote aanbod van media in de huidige leefwereld is het van belang dat de pedagogisch medewerkers hier meer informatie over krijgen en weten hoe zij ouders kunnen voorlichten en ondersteunen bij positief mediagebruik.

4. Onderzoeksvraag

Vanuit de probleemstelling en het onderzoeksdoel is de volgende onderzoeksvraag opgesteld;

Op welke wijze kunnen de pedagogisch medewerkers de ouders van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder” voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik passend bij de omgeving en methodieken van Dagbehandeling de Vlinder?

Om tot het beantwoorden van deze onderzoeksvraag te komen zijn de volgende deelvragen geformuleerd. Deze deelvragen zullen centraal staan in het onderzoek.

- Wat is het gemiddelde mediagebruik van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder”?
- Op welke wijze wordt voorlichting over en ondersteuning bij positief mediagebruik op dit moment vorm gegeven op “Dagbehandeling de Vlinder”?
- Wat hebben de pedagogisch medewerkers nodig om ouders voor te lichten over en te ondersteunen bij positief mediagebruik bij hun kind(eren)?
- Op welke wijze geven andere Jeugdzorginstellingen vorm aan voorlichting over en ondersteuning bij positief mediagebruik?
- In welke vorm kunnen pedagogisch medewerkers ouders het beste voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik bij hun kind(eren)?

5. Theoretische achtergrond

5.1 Mediaopvoeding

Het Nederlands Jeugd Instituut(2014) heeft een definitie ontwikkeld voor mediaopvoeding. Deze definitie laat zien dat kinderen met veel verschillende media in aanraking komen en wat mediaopvoeding inhoudt.

Media opvoeding is *“de ouderlijke begeleiding bedoeld bij de omgang met audiovisuele media, zoals films, televisie, internet, games en mobiele telefonie. Het omgaan met radio en met kranten, tijdschriften en boeken behoort echter ook tot de mediaopvoeding.”*

Media opvoeding gaat dus heel nadrukkelijk over de omgang met media, en niet over hoe een computer, televisie of tablet werkt. Mediaopvoeding gaat erover dat kinderen zich meer bewust worden van hun ervaringen in de virtuele wereld, en dat zij zich het verschil realiseren tussen werkelijkheid en fictie. Dit kunnen zij nog niet zelf, vanwege hun jonge leeftijd en geringe levenservaring. Hierbij hebben kinderen de hulp nodig van volwassenen -opvoeders-, die hen dit kunnen leren (Delfos, 2013).

Delfos (2012) spreekt van een vierde opvoedmilieu, het virtuele milieu. Dit vierde opvoedmilieu heeft naast de andere drie opvoedmilieus, het gezin, de school en de buitenwereld, een belangrijke rol in de opvoeding en ontwikkeling van kinderen.

Het virtuele milieu is *“de fictieve wereld, gecreëerd door media met een beeldscherm, waarin men zich passief (met name televisie, video en cd/dvd) of actief en interactief (met name internet, computer, mobieltjes, iPads, Wii, gaming enzovoorts) beweegt”* (Delfos, 2012 p. 16). Delfos beschrijft hiermee dat kinderen niet alleen opvoeding over media nodig hebben, maar dat kinderen ook opgevoed worden door de media. Om dit beter te begrijpen volgt de definitie van opvoeden. *“Opvoeden. 1. Het geestelijk en lichamelijk vormen; grootbrengen”* (Van Dale, 2014). Kinderen worden dus gevormd door de media, zij krijgen bepaalde beelden en ideeën mee die zij zullen gebruiken in de ‘echte wereld’ en die hen vormen als persoon.

5.2 Waarom mediaopvoeding?

Onderzoek van Stichting Mijn Kind Online en Mediawijzer (2013) laat zien dat kinderen al jong in aanraking komen met media. Onderstaande afbeelding van hetzelfde onderzoek laat zien dat jonge kinderen behoorlijk wat tijd besteden aan media en dat daarbij de ‘ouderwetse’ boekjes en tijdschriften op een laatste plaats komen.

Aantal minuten per medium per dag	0 t/m 3 jaar	4 t/m 7 jaar	0-7 jaar
Televisie	50,6	56,4	53,4
iPad, of andere tablet-pc	18,3	23,5	21,1
Laptop / notebook	13,1	11,2	12,0
Gewone (voorlees)boekjes	29,8	24,0	27,0
Tijdschriften/kranten	9,7	8,1	8,8

Verschillende onderzoeken en experts onderschrijven het belang van mediaopvoeding voor positief mediagebruik. Eastman (2001 p.3) beschrijft mediaopvoeding als iets wat erbij hoort: *“We teach them to brush their teeth, chose healthy foods, etc. and now parents and early childhood educators must also teach children to think and talk about television.”*

Zoals hierboven beschreven benadrukt ook Delfos (2012) het belang van mediaopvoeding, vooral vanwege de invloed van media op kinderen. Ook Letterie, Nikken en Walker (2000), welke de eersten zijn geweest die in Nederland een boek hebben geschreven over mediaopvoeding en mediagebruik, beschrijven het belang van goede mediaopvoeding. Zij beschrijven dat je niet kunt voorkomen dat je kind in aanraking komt met media, maar dat de media die aan wordt geboden wel moet aansluiten bij het kind.

Er zijn verschillende meningen en visies te vinden over mediagebruik bij jonge kinderen welke uiteenlopend zijn. De onderzoekers vinden echter allemaal dat ouders zich bewust moeten zijn van de media die hun kind gebruikt en ziet en dat ouders bewust met de

gevolgen van media om moeten gaan.

Sommige experts zijn extreem in hun uitspraken over mediagebruik. Spitzer, een Duitse psycholoog, zelfs over kindermishandeling spreekt bij gebruik van tablets onder de 6 jaar. Door de vroege confrontatie zou door deze media schade toegebracht kunnen worden in de hersenen (Mediawijzer, 2014). Nederlandse experts schrijven niet over kindermishandeling maar waarschuwen wel voor de nadelige gevolgen van mediagebruik onder de zes jaar. Jonge kinderen leren door interactie in de fysieke wereld en in interactie met andere mensen (Mediawijzer, 2014). Hierdoor kunnen zij exploreren in de wereld, leren ze wie ze zijn ten opzichte van anderen en ontwikkelen ze hun taalgebruik (Kohnstamm, 2009). Wanneer kinderen deze prikkels niet of veel minder krijgen kunnen zij dus achterlopen in hun normale ontwikkeling.

Volgens Nikken(2013) en onderzoek van Kirkorian, Wartella, en Anderson (2008) bestaan er geen educatieve media voor kinderen onder de 6 jaar omdat zij nog niet toe zijn aan het leren op het platte vlak. Jonge kinderen hebben vooral interactie nodig om tot ontwikkeling te komen en hierop is media niet gericht.

Ook voor andere ontwikkelingsgebieden dan de taal en sociale ontwikkeling zijn er nadelige gevolgen van mediagebruik te vinden. Nikken (2013) schrijft dat kinderen die veel media kijken die niet bij hun ontwikkeling aansluit minder creativiteit ontwikkelen, zich sneller minder sociaal gaan gedragen en drukker en meer opgewonden worden. Dit komt omdat zij minder tijd hebben om met vriendjes, broertjes, zusjes en andere leeftijdsgenootjes te oefenen met fantasie, sociaal gedrag, en energie overhouden omdat zij minder bewegen.

Valkenburg (2008) wijst erop dat kinderen tot ongeveer 5 jaar niet beseffen dat wat zij zien in de media ook verzonnen kan zijn. Hierdoor identificeren zij zich sneller met bijvoorbeeld hun televisie helden of personages uit games en nemen zij het gedrag hiervan over.

De catharsis theorie beschrijft dat kinderen door het zien van geweld, genoeg verzadigd raken waardoor ze zelf minder of geen behoefte hebben om gewelddadige spelletjes te spelen of geweld te gebruiken tegen anderen. Het tegendeel is echter waar, zeker voor de kinderen onder de zes jaar. Zij worden juist agressiever van geweld in de media (Valkenburg, 2008). Eastman (2001) beschrijft daarnaast dat hoe vaker kinderen geweld in de media tegenkomen, hoe groter het effect daarvan is.

Het helpt vooral om te praten over wat het kind ziet. Hierdoor kun je erachter komen hoe het kind wat hij heeft gezien beleeft en wat daar wel en niet juist aan is en dit eventueel om te buigen (Eastman, 2001).

Valkenburg (2008) waarschuwt voor verstrekkende negatieve gevolgen wanneer kinderen media zien die zij niet aankunnen. Angsten kunnen zo erg worden dat kinderen hier maanden tot jaren last van hebben. Kinderen kunnen hierdoor bang worden in het donker, niet goed in slaap komen of durven niet meer alleen op hun kamer te spelen. Ook kan de confrontatie met geweld en seksualiteit in de media leiden tot ongewenste beelden van geweld en seks die jonge kinderen niet begrijpen omdat hun referentie kader nog niet zo is ontwikkeld dat zij dit kunnen plaatsen in hun realiteit.

Boer en Brennecke (2014) wijzen op de moeilijkheid van het onderzoeken van effecten van mediagebruik. Dit komt volgens hen uit het feit dat je een onafhankelijke variabele, de blootstelling aan de media, vergelijkt met een afhankelijke variabele, het daadwerkelijke effect. Dit wil zeggen dat alle theorieën geschreven over de invloed van media een grote kern van waarheid hebben, maar dat de precieze effecten per persoon kunnen verschillen. Het is dus van belang dat mensen het kind kennen waaraan zij media aanbieden en een goede inschatting maken van de effecten.

5.3 Media; leuk en veilig

Al het bovenstaande benadrukt vooral de negatieve kant van media, dat media ook positief kan zijn is wat verschillende experts willen benadrukken.

Jonge kinderen vinden eenvoudige boeken, filmpjes of spelletjes op de computer vaak leuker dan media waarin veel tegelijk gebeurt. Ze houden meer van herhaling, zo kunnen ze zich beter inleven in de hoofdpersonages en het verhaal beter volgen (Letterie, Nikken en Walker,

2000). Delfos (2012) benoemt vooral het belang van de kennis van opvoeders, het is belangrijk dat zij weten wat er te halen is op het gebied van media en op welke manier kinderen daarin begeleidt moeten worden. Ze beschrijft dat media een positieve toevoeging kan zijn in de ontwikkeling van kinderen, mits de gebruikte media aansluit bij het kind en het kind wordt beschermd tegen of begeleid bij de negatieve kanten van media.

Nikken (2013) beschrijft concreet wat van ouders verwacht wordt wanneer zij mediagebruik in goede banen willen leiden:

- Belangrijk is om voor het mediagebruik restrictief op te treden; goede afspraken maken over welke media wanneer en hoelang gebruikt mag worden.
- Daarnaast hebben jonge kinderen begeleiding nodig bij het actief beleven van de media. Dit houdt in dat zij uitleg nodig hebben over de normen en waarden over de media-inhoud en aangezet moeten worden tot kritisch denken over wat te zien is.
- Televisie en games kunnen ook leuk zijn. Ze bieden entertainment en ontspanning.

Het helpt vooral om te praten over wat het kind ziet. Hierdoor kun je erachter komen hoe het kind wat hij heeft gezien beleeft en wat daar wel en niet juist aan is en dit eventueel om te buigen (Eastman, 2001).

Zogenaamde 'parental controls' kunnen hierbij ondersteuning bieden. Deze 'parental controls' zorgen ervoor dat kinderen alleen datgene zien wat geschikt is voor hun leeftijd. Hiervoor zijn verschillende programma's en instellingen op de computer en tablet waarbij verschillende opties mogelijk zijn. Er kunnen bijvoorbeeld tijdslimieten worden ingesteld, kinderen kunnen bijvoorbeeld gedwongen worden eerst een huiswerkprogramma te doen op de computer voor zij hun spel kunnen openen en het programma kan bijhouden hoelang een kind heeft besteed aan een bepaald programma (Delfos, 2012). Voor de televisie zijn ook hulpmiddelen die ouders kunnen gebruiken om het kijken veiliger te maken. Zo kan een slot worden gezet op programma's met seksuele of extreem gewelddadige inhoud en kan de kijkwijzer worden gevolgd voor advies over welke programma's schadelijk zijn voor welke leeftijd. Kijkwijzer beoordeelt niet of het programma ook daadwerkelijk geschikt is voor een kind. Sommige programma's bevatten geen schadelijke beelden, maar zijn qua inhoud nog wel te moeilijk voor kinderen. Voor games is er het PEGI-systeem wat games op dezelfde manier beoordeelt als Kijkwijzer dat doet (NICAM/Kijkwijzer, 2014).

Vanuit de Europese Unie geldt dat landen zelf wet- en regelgeving moeten ontwerpen om kinderen te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van mediagebruik. Door de Europese Unie wordt wel geadviseerd om deze de minimumnormen van de Europese Unie te laten voldoen (Europese Unie, 2015). De Nederlandse Overheid heeft hiervoor de vernieuwde mediawet voor opgesteld. In de vernieuwde mediawet die is ingegaan in 2008 zijn alle regels rondom media vastgelegd. Zo zijn programma's die kinderen schaden in hun geestelijke, lichamelijke of zedelijke ontwikkeling verboden en mag er tussen 6.00 uur en 21.00 uur geen reclame komen over alcohol. Daarnaast zijn er nog regels opgesteld over het vertonen van reclames tijdens educatieve programma's (NJI, 2014).

Ouders en andere opvoeders blijven verantwoordelijk voor wat kinderen zien. Dit is te lezen in de wet en regelgeving van de overheid. Artikel 240a beschrijft dat er een straf staat op het laten zien, verspreiden of aanbieden van afbeeldingen of beelden die schadelijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen onder de 16 jaar (Overheid.nl, 2014).

De Nederlandse overheid neemt een stuk verantwoordelijkheid om kinderen, ouders en anderen voor te lichten over mediagebruik. Er zijn verschillende websites vanuit de overheid of landelijke organisaties die positief mediagebruik willen stimuleren. Voorbeelden van websites hierover zijn www.mediawijzer.net en www.mediawijzer.nl.

Kinderen hebben volwassenen nodig om media te begrijpen in hun dagelijks leven. Mensen interpreteren wat zij zien in de media volgens individuele referentiekaders (Boer & Brennecke, 2014). Wanneer kinderen media zien die (nog) niet in hun referentiekader past zullen zij dit zo vervormen dat dit wel gebeurt om toch te kunnen begrijpen wat zij gezien hebben. Hierdoor kan de virtuele wereld voor kinderen heel realistisch worden.

Kinderen kunnen gedrag uit media die zij gezien hebben overnemen. Door middel van spel verwerken kinderen veel wat zij hebben meegemaakt en gezien (Kohnstamm, 2009). Het is

dit goed om te praten over mediagebruik. Op het moment dat kinderen elkaar pijn gaan doen of bang maken is het een goed moment om in te grijpen en de media die zij gezien hebben in te passen in het referentiekader wat zij hebben (Letterie, Nikken en Walker, 200).

5.4 Mediaopvoeding op “Dagbehandeling de Vlinder”.

Dat media advies des te belangrijker is voor kinderen op “Dagbehandeling de Vlinder” beschrijft Nikken (2013). Hij schrijft dat jonge kinderen nog geen kritische houding hebben tegen over wat zij zien. Vooral kinderen die moeite hebben zich in anderen te verplaatsen, een lager zelfbeeld hebben, lagere schoolprestaties leveren, vaker norm overschrijdend gedrag laten zien en uit zichzelf agressief gedrag laten zien zijn erg beïnvloedbaar door media. De problematiek op “Dagbehandeling de Vlinder” is uiteenlopend, veel kinderen hebben wel te maken met minimaal één van de bovenstaande risicofactoren. Dit maakt dat het voor “Dagbehandeling de Vlinder” goed, zo niet noodzakelijk, is om meer kennis te hebben over mediaopvoeding en ouders hierbij te kunnen ondersteunen. Media is namelijk niet te vermijden in de huidige leefwereld (Delfos, 2012).

In de praktijk is zichtbaar dat een aantal stoornissen dan wel gedragsproblemen vaak voorkomen op “Dagbehandeling de Vlinder”. Deze zullen worden toegelicht met daarbij wat kinderen met deze problemen nodig hebben om tot ontwikkeling te komen.

5.4.1 Autisme

Op “Dagbehandeling de Vlinder” is een speciale groep voor kinderen met autisme, de zogenoemde anti-structuur groep. Maar ook op de twee andere structuurgroepen en op de gemengde groep komen regelmatig kinderen met autisme. Autisme wordt ook wel aangeduid met ASS, Autisme Spectrum Stoornissen. ASS omvat alle vormen van autisme, het woord Spectrum geeft daarnaast aan dat autisme veel uitingsvormen heeft. Autisme heeft een aantal kenmerken, maar niet iedereen laat alle of dezelfde kenmerken van autisme zien (Rigter, 2012). ASS wordt gezien als de meest ernstige en complexe psychische stoornis bij kinderen, beperkingen zijn vooral te zien op sociaal gebied en repetitief handelen. De stoornis is pervasief, ofwel allesdoordringend. Een kind zal dus altijd en overal in meer of mindere mate last hebben van autisme (Lieshout, 2009). De behandeling en begeleiding werken het beste als deze zo vroeg mogelijk wordt gestart en gericht zijn op de specifieke mogelijkheden en beperkingen van dat ene kind in zijn specifieke context (Lieshout, 2009). Het is goed om ook veel aandacht aan de ouders te schenken en hen te begeleiden en ondersteunen in het acceptatie- en verwerkingsproces en de verdere opvoeding. Rigter (2012) beschrijft daarnaast enkele handvatten voor de begeleiding van kinderen met autisme:

- Kijk naar de boodschap achter het gedrag. Doordat kinderen met autisme moeite hebben met de communicatie uiten zij hun emoties vaak door gedrag. Het lukt hen niet om uit te leggen wat ze voelen en denken. Soms is de prikkel voor het gedrag voor de omgeving nauwelijks waar te nemen, maar levert het bij een kind met autisme een hevige reactie op.
- Het neutraliseren en voorbereiden op prikkels. Kinderen langzaam laten wennen en uitleggen wat er gaat gebeuren in een nieuwe situatie helpt hen om nieuwe prikkels beter te verwerken en ermee om te gaan.
- Structuur bieden. Dit geldt zowel voor het structureren van de omgeving als voor het structuur bieden aan gebeurtenissen. Het kind voelt zich hierdoor veiliger en comfortabeler en kan daardoor beter leren.
- Aanleren van vaardigheden. Veel vanzelfsprekendheden voor mensen zonder autisme, moeten bij kinderen met autisme stap voor stap worden aangeleerd. Het in kleine stapjes aanbieden van een taak en het blijven herhalen van deze stappen werkt het beste.
- Consequent reageren. Gewenst gedrag belonen en voor ongewenst gedrag moeten alternatieven gezocht worden. Straffen werkt niet omdat het kind vaak niet beseft wat hij fout heeft gedaan en waarom hij straf krijgt.

Bij mediaopvoeding en mediagebruik zal bij kinderen met autisme gelet moeten worden op wat zij wel en niet snappen. Zij kunnen media anders interpreteren dan deze bedoeld wordt omdat ze moeite hebben met sociale vaardigheden en dus het interpreteren van gedrag. Bij deze kinderen is het meekijken van ouders om deze redenen nog belangrijker. Ouders of andere opvoeders kunnen de kinderen helpen om de media die zij gezien hebben in het juiste referentiekader te zien.

Daarnaast zijn er voor kinderen met autisme ook veel hulpmiddelen in de media. Denk hierbij aan apps voor een smartphone of tablet waarop een dagprogramma van pictogrammen gemaakt kan worden en een time-timer om de tijd van een activiteit af te bakenen. Ook zijn er websites als www.sclera.be en www.autiplan.nl die hierbij kunnen ondersteunen.

Spellen op de computer kunnen positieve ervaringen bieden en vergroten ze zelfredzaamheid. Kinderen met autisme krijgen tijdens spelletjes op de computer of tablet meteen feedback en kunnen zichzelf vermaken zonder dat er een groot beroep wordt gedaan op hun sociale vaardigheden (Haverhals, 2012). Hierdoor kunnen zij positieve ervaringen beleven. Wel is het belangrijk om de spelletjes te laten aansluiten op de belevingswereld en ontwikkelingsniveau van het kind (Delfos, 2012).

Haverhals (2012) beschrijft ook enkele specifieke aandachtspunten over mediagebruik bij kinderen met autisme. Zo moet de tijd consequent begrenst worden zodat de kinderen duidelijk weten wanneer en hoelang er bijvoorbeeld televisie gekeken mag worden. Ook in het soort programma's of spelletjes moet een goede selectie worden gemaakt. Leg aan het kind duidelijk uit waarom iets niet mag (bijvoorbeeld geweld) en wees hier consequent in. Ook is het goed om te kijken hoeveel prikkels het kind krijgt door de media die aan wordt geboden en hierop te selecteren. Wat kan het kind aan en sluit het aan bij de mentale leeftijd van het kind.

5.4.2 ADHD

Attention Deficit Hyperactivity Disorder, ook wel ADHD wordt omschreven als een stoornis die zorgt voor een lage concentratie en druk en impulsief gedrag. Dit kan al op jonge leeftijd voor moeilijkheden zorgen omdat deze kinderen door hun gedrag snel een negatieve reactie uitlokken bij hun omgeving. Daarnaast komen deze kinderen door hun gedrag moeilijk mee op school en is het vinden van aansluiting bij leeftijdsgenootjes lastiger voor hen (Rigter, 2012).

Kinderen met ADHD lijken een verlaagd activatieniveau in hun hersenen te hebben, dit zorgt ervoor dat ze snel afgeleid zijn. Als er veel prikkels zijn, blijft de alertheid juist in stand, bij te weinig prikkels zoekt een kind als het ware zelf meer prikkels op om de alertheid op peil te houden (Rigter, 2012). Opvallend is dat de co-morbiditeit bij ADHD groot is. Slechts 30% van de kinderen met ADHD heeft geen andere (gedrags)stoornissen. De oorzaak hiervan wordt gezocht in het feit dat kinderen met ADHD al jong negatieve reacties kunnen uitlokken in hun omgeving, niet goed mee kunnen komen op school en het grote aantal faal-ervaringen door hun impulsieve onbeheerste gedrag. Hierdoor is de kans groot dat zij andere stoornissen, zoals depressiviteit, ontwikkelen of een leerachterstand oplopen (Rigter, 2012). Behandeling en begeleiding van kinderen met ADHD begint meestal met psycho-educatie voor de omgeving. Hierdoor ontstaat vaak meer begrip voor het gedrag en kan een begin worden gemaakt aan het doorbreken van de negatieve interacties tussen het kind en zijn omgeving. Daarnaast wordt regelmatig medicatie gegeven zodat het kind rustiger is en zich beter kan concentreren. Ook wordt soms gedragstherapie aangeboden welke zijn gericht op het verder doorbreken van de vicieuze cirkel van negatieve interacties binnen het gezin. Het doel is om de competentie van ouders te vergroten. Meestal werkt een combinatie van therapieën het beste, daarbij is belangrijk dat hierbij naar ouders en kinderen wordt geluisterd en de gekozen therapieën aansluiten bij het vermogen van het gezin (Rigter, 2012).

Van Lieshout (2009) beschrijft dat het een kind met ADHD kan helpen om de omgeving te structureren en hem te trainen om dit zelf ook te kunnen gaan doen. Hierdoor kan het kind leren om eerst na te denken over de gevolgen van zijn gedrag voor hij daadwerkelijk iets gaat doen.

Onderzoek van Nikkelen, Valkenburg, Huizinga en Bushman (2014) laat zien dat er een verband is tussen druk gedrag en drukke media. Het is lastig om te zeggen hoe dat verband ontstaat. Hierbij zijn twee opties; Kinderen met ADHD worden daadwerkelijk drukker van drukke media, maar het zou ook kunnen zijn dat kinderen met ADHD juist behoefte hebben aan drukke media om te voldoen aan de hoeveelheid prikkels die zij nodig hebben om geconcentreerd te kunnen kijken. Om zekerheid te hebben wat het verband is en hoe dit werkt bij kinderen met ADHD is meer onderzoek nodig. Wel is hieruit af te leiden dat rustige televisieprogramma's of spelletjes op de computer weinig zullen aansluiten bij kinderen met ADHD. Doordat zij weinig prikkels krijgen zullen zij zich minder lang kunnen focussen op de betreffende media. Uitgaand van het impulsieve gedrag van kinderen met ADHD en dat uit onderzoek blijkt dat door geweld in de media te zien kinderen zelf ook gewelddadiger worden (Valkenburg, 2012) is het bij deze kinderen goed om geweld in de media zoveel mogelijk te vermijden. De conclusie welke uit deze twee factoren getrokken kan worden is dat kinderen door hun impulsieve gedrag minder stil zullen staan bij de consequenties van hun handelen. Daardoor doen zij anderen sneller pijn of maken anderen bang met wat zij gezien hebben op televisie of de computer.

Het is goed om het mediagebruik van deze kinderen vooraf goed te structureren en hier duidelijke regels aan te geven. Belangrijk is dat deze regels consequent worden nageleefd. De time-timer app voor een tablet of een smartphone kunnen hierbij helpen. Jonge kinderen kunnen ook baat hebben bij pictogrammen om hun dag meer structuur te bieden en te weten wat er na bijvoorbeeld het televisie kijken gaat gebeuren (Van Lieshout, 2009).

Op dit moment wordt uitgebreid onderzoek gedaan naar de toevoeging van een speciaal ontworpen computerspel bij de behandeling van ADHD. Doormiddel van het spel worden kinderen getraind in de zogenoemde 'executieve functies', oftewel het werkgeheugen, doordacht handelen, plannen en organiseren. Het spel is zo ontworpen dat het interessant is voor kinderen met ADHD. Denk hierbij aan voldoende prikkels, maar ook dat zij hiervan kunnen leren. De eerste uitkomsten lijken positief (Prins, DAVIS, Ponsioen, en Ten Brink, 2007).

5.4.3 Gedragsstoornissen

De twee meest bekende gedragsstoornissen zijn de oppositioneel-opstandige gedragsstoornis (ODD) en de antisociale gedragsstoornis (CD). Omdat de antisociale gedragsstoornis meestal pas rond het negende levensjaar tot uiting komt zal deze niet verder besproken worden. ODD daarentegen komt veel jonger tot uiting en kan meestal rond het zesde jaar gediagnosticeerd worden. Kinderen met een gedragsstoornis kunnen hun gedrag slecht remmen en reageren vaak impulsief. Ook worden gevoelens als schuld en schaamte minder ontwikkeld en interpreteren zij sociale gebeurtenissen vaak verkeerd. Hierdoor kunnen zij snel boos, opstandig en agressief reageren. Ook zijn deze kinderen veel gevoeliger voor directe consequenties op hun gedrag en hebben zij minder aan uitgestelde beloningen of straffen (Rigter, 2009). Deze kinderen vallen niet op door het soort gedrag wat zij uiten, maar door de intensiteit en hoeveelheid van het gedrag (van Lieshout, 2009). Qua benadering gaat het vooral om het begrenzen van het norm-overschrijdende gedrag en uit te leggen wat dit met anderen doet. Dit inzicht hebben kinderen met ODD namelijk zelf niet. Daarnaast helpt het om met een strak beloningsschema te werken voor gewenst gedrag. Belangrijk daarbij is wel dat de beloning direct volgt op het gedrag omdat het gedrag anders niet meteen iets oplevert en het voor het kind geen voordeel heeft om het gewenste gedrag nogmaals te laten zien (van Lieshout, 2009). ODD komt vooral tot uiting in het contact met anderen (Rigter, 2009). Van belang is dat deze kinderen veel structuur krijgen aangeboden en dat de basisregels overal hetzelfde zijn (Hartog-Polkerman, 2012). Het gebruiken van computerspellen of spellen op een tablet kan goed werken voor kinderen met ODD omdat zij hierbij direct feedback krijgen op hun handelen en positieve ervaringen op kunnen doen. Daarnaast vragen zulke spellen weinig interactie met andere mensen en zijn ze vaak duidelijk vormgegeven (Haverhals, 2012). Dit kan voor positieve ervaringen zorgen omdat een kind met ODD vaak zijn gedrag richt op andere personen. Daarnaast dient

bij deze kinderen rekening gehouden te worden met de invloed van agressie in de media op het gedrag. Agressie in de media zorgt ervoor dat kinderen agressiever worden in hun gedrag (Valkenburg, 2012). Kinderen met ODD uiten zich vanuit hun gedragsstoornis agressiever dan andere kinderen (Rigter, 2012). Door de invloed vanuit de media zouden zij extra gestimuleerd kunnen worden in hun agressieve gedrag. Hieruit concluderend is het voor deze kinderen het beste om agressie in de media zoveel mogelijk te vermijden. Wanneer dit niet mogelijk is, zal het kind duidelijk uitgelegd moeten worden dat de getoonde agressie in de media niet goed is, dat het andere kinderen, mensen, dieren, et cetera pijn doet of verdrietig maakt. Mee kijken en uitleg geven over wat er te zien en te horen is, is belangrijk.

5.4.4 Gehechtheid en hechtingsstoornissen

Eén van de groepen op “Dagbehandeling de Vlinder” is gespecialiseerd in kinderen die een hechtingsstoornis of hechtingsproblemen hebben. Meestal komt dit door een problematische start van de ouder-kind relatie. Rigter (2012) beschrijft dat hechtingsproblemen of een hechtingsstoornis beginnen bij een gevoel van onveiligheid op jonge leeftijd. Voor kinderen jonger dan twee jaar zijn vooral de personen binnen het gezin belangrijk bij de hechting. Voor kinderen ouder dan twee jaar worden andere personen steeds belangrijker. Pas vanaf drie jaar leren kinderen om hechtingsgedrag uit te stellen. Kinderen worden dan bijvoorbeeld niet meteen verdrietig of boos wanneer een ouder even geen tijd heeft voor hen. Bij kinderen met hechtingsproblemen of hechtingsstoornissen zijn verschillende reacties zichtbaar op het gebied van hechting en relaties aangaan met andere personen.

Bowlby en Ainsworth. Ainsworth beschreven in 1978 drie verschillende vormen van hechting, type A, B en C. Door Main en Solomon werd een vierde vorm toegevoegd; type D (Van Lieshout, 2009).

Type A; Deze kinderen zijn angstig-vermijdend onveilig gehechte kinderen. Deze kinderen exploreren teveel en laten de verzorger gemakkelijk los. Zij hebben als het ware geen vertrouwen in de beschikbaarheid van de verzorger. Dit uit zich in extreem explorerend gedrag, weinig interactie met de verzorger, geen steun zoeken in spannende en nieuwe situaties en niet terughoudend reageren op vreemden. Deze kinderen hebben als het ware een houding van zelfstandigheid terwijl ze daar nog niet aan toe zijn. De belangrijkste verzorgers van deze kinderen reageren vaak consequent niet responsief op het gedrag van de kinderen. Het kind gaat zich hierdoor vermijdend gedragen om niet steeds opnieuw afwijzing te ervaren.

Type B; Deze gehechtheid wordt beschreven als veilig. De verzorgers van deze kinderen hebben veiligheid geboden, stimuleren tot exploratie, maar zijn er voor het kind tijdens angstige of nieuwe ervaringen. Deze kinderen hebben geleerd dat mensen te vertrouwen zijn en dat ze op hen terug kunnen vallen als dat nodig is. Deze kinderen laten een kennigheid zien rond het tweede levensjaar en hebben een goede band met de belangrijkste verzorgers.

Type C; Dit zijn de kinderen die angstig-afwerend/ambivalent gehecht zijn. Ze zijn onzeker over de beschikbaarheid van de hechtfiguur/ belangrijkste verzorger. Deze kinderen klampen zich vast aan de verzorger, hebben weinig zelfvertrouwen en blijven afhankelijk van anderen. De ouders van deze kinderen zijn inconsequent in hun responsieve reacties. Hierdoor klampen deze kinderen zich vast aan de verzorger, maar kunnen zij zich heel afwijzend gedragen als iemand wel toenadering zoekt.

Type D; Dit wordt ook wel een gedesoriënteerde hechting genoemd. Deze kinderen reageren tegenstrijdig en onvoorspelbaar op interacties. Hun gedrag kan binnen een paar tellen compleet omslaan. Het ene moment kunnen zij lachen, het andere moment huilen of worden ze boos. De belangrijkste verzorgers van deze kinderen zijn zowel een bron van angst als van hoop. Ze zijn voor het kind onvoorspelbaar en reageren tegenstrijdig. Deze vorm van gehechtheid komt veel voor bij kinderen die zijn mishandeld, misbruikt of geadopteerd (Rigter, 2012, Van Lieshout, 2009 en Kohnstamm, 2009).

De eerste levensjaren van het kind worden als een belangrijke periode gezien in het ontwikkelen van gehechtheid. Een veilige gehechtheid kan door omstandigheden veranderen

in een onveilige gehechtheid. Soms kan deze onveilige gehechtheid door bijvoorbeeld therapie voor verzorger en kind weer omgezet worden in een veilige gehechtheid. Type D wordt gezien als een hechtingsstoornis; de reactieve hechtingsstoornis (RHS). Dit zorgt voor problemen in de latere ontwikkeling, vooral op het gebied van persoonlijkheidsontwikkeling en relaties aangaan. Type A en C zijn een risicofactor voor latere ontwikkelingsproblemen. Wanneer er genoeg beschermende factoren zijn, hoeven er geen (grote) gevolgen te zijn door deze onveilige gehechtheid (Van Lieshout, 2009). Bij jonge kinderen welke een onveilige gehechtheid hebben ontwikkeld kan het heel helpend zijn en later zelfs een hechtingsstoornis voorkomen om het kind te leren dat volwassenen wel te vertrouwen zijn en dat je op hen terug kunt vallen. Wanneer dit niet werkt is de beste houding 'afstand vanuit betrokkenheid'. Dit gedrag is betrokken vanuit de verzorgers/opvoeders maar laat het initiatief tot contact verder bij het kind. Voorop staat het creëren van een veilige omgeving voor het kind. Voor de mediaopvoeding geldt dan ook dat veiligheid voorop moet staan. Hierbij is het belangrijk om enge en onvoorspelbare media te vermijden, maar tegelijkertijd het kind te stimuleren om de media samen met een volwassene te gaan verkennen. In een gesprek met een van de groepsleiders van de groep voor veiligheid en ontwikkeling kwam dit ook naar voren. Zij vertelde dat kinderen op de groep vooral gestimuleerd moeten worden om nieuwe dingen te gaan onderzoeken en dat het kunnen vertrouwen op een volwassene die hen daarbij begeleidt belangrijk is. Spellen op een tablet of een computer die je samen moet spelen stimuleren de interactie tussen verzorger en kind (Letterie, Nikken en Walker, 2000). Een plezierige en veilige interactie tussen verzorger en kind kan positief werken op de hechtingsproblemen van het kind (Van Lieshout, 2009). Media kan dus ook een leuk hulpmiddel zijn om de interactie te stimuleren en bijdragen aan positieve ervaringen voor het kind met volwassenen.

5.4.5 Ontwikkelingsachterstanden

Op "Dagbehandeling de Vlinder" zijn regelmatig kinderen geplaatst met een ontwikkelingsachterstand. Dit kan samenhangen met de gedragsstoornis of problemen die zij hebben. Ook zijn er kinderen die een ontwikkelingsachterstand of ontwikkelingsproblemen hebben op één of meerdere gebieden doordat zij prematuur geboren zijn. Ontwikkelingsachterstanden kunnen zich uiten op verschillende gebieden. Ontwikkelingsopgaven zijn als het ware taken die het kind moet volbrengen tijdens de ontwikkeling om uiteindelijk uit te groeien tot een evenwichtige volwassene. Een ontwikkelingsopgave staat centraal tijdens een bepaalde fase in het leven en kan verschillen per cultuur. Elke cultuur heeft zijn eigen normen, waarden en standaarden over 'een evenwichtige volwassene' en zal dus ook verschillende ontwikkelingstaken hebben om tot dit punt te komen. Het is nodig dat eerst een ontwikkelingstaak wordt afgerond, voordat een volgende ontwikkelingstaak succesvol gestart kan worden. Wanneer een van de ontwikkelingstaken niet wordt afgerond heeft dit gevolgen voor een latere ontwikkelingstaak. De omgeving kan het kind stimuleren of helpen of er juist voor zorgen dat het kind wordt afgeremd of tegengewerkt (Rigter, 2012). In de ontwikkeling worden primaire en secundaire vermogens onderscheiden. De primaire vermogens zijn de vaardigheden die het kind vanzelf lijkt te leren, zoals lopen en praten. De secundaire vermogens zijn de vaardigheden die het kind leert door training en oefening, zoals schrijven of zwemmen (Kohnstamm, 2009). Toch blijkt in de praktijk van "Dagbehandeling de Vlinder" dat ook primaire vermogens niet altijd vanzelf ontwikkelen. Door een vroeggeboorte of ontwikkelingsstoornis kan het voorkomen dat een kind achterblijft in de taalontwikkeling, motorische ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling of een ander ontwikkelingsgebied. Over het algemeen blijkt dat kinderen die te vroeg worden geboren met de juiste behandeling later geen of weinig problemen overhouden. In vergelijking met voldragen baby's is er op latere leeftijd wel meer kans op ontwikkelingsproblemen en gedragsproblemen (Kohnstamm, 2009). Nikken (2013) en Delfos (2012) beschrijven dat mediagebruik niet schadelijk hoeft te zijn

voor de ontwikkeling van een kind, mits deze aansluit bij de behoeften en ontwikkeling van het kind. Bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand is het dus belangrijk om te kijken naar waar het kind op dat moment in de ontwikkeling staat en welke media daarbij aansluit. Vanuit de kijkwijzer worden adviezen geformuleerd over welke films of televisie programma's schadelijk zijn voor welke leeftijd (NICAM/Kijkwijzer, 2014). Dit gaat echter over de gemiddelde ontwikkelingsleeftijd van het kind. Een kind met een ontwikkelingsachterstand is bijvoorbeeld biologisch gezien 4 jaar, maar kan qua ontwikkelingsleeftijd 2 of 3 zijn. Het is dan belangrijk om naar de ontwikkelingsleeftijd van het kind te kijken, omdat het kind anders alsnog schade kan ondervinden aan televisieprogramma's of films. Hetzelfde geldt voor spellen op een tablet of computer.

Belangrijk is dat kinderen leren in interactie met de omgeving (Kohnstamm, 2009). Het is dus noodzakelijk wanneer je deze kinderen iets wil laten leren door media, dit in combinatie met interactie met een volwassene te doen. Dit kan bijvoorbeeld door boeken samen te lezen, spellen te doen op een tablet die interactie vragen of te praten over wat er op televisie gebeurt. Bij een ontwikkelingsachterstand op motorisch gebied kan het ook interessant zijn om een spel te spelen op de Wii of X-Box. Het kind wordt hierdoor op een leuke manier uitgedaagd om te bewegen en direct belooft wanneer dit goed wordt uitgevoerd. Daarnaast zijn er op de Wii verschillende spellen voor verschillende leeftijden en interesses. De Wii kan daarom laagdrempelig in worden gezet. Ook zijn de Wii en de bijbehorende accessoires zo ontworpen dat deze eenvoudig te bedienen zijn. Ze zijn daarom geschikt om kinderen te stimuleren om te bewegen en op een speelse manier te werken aan hun ontwikkelingsachterstand (Van 't Veld, 2009).

5.4.6 Spraak- taalstoornissen

De meeste kinderen op "Dagbehandeling de Vlinder" krijgen logopedie. Dit kan zijn voor bijvoorbeeld uitspraak, zinsbouw, woordenschat, woordbegrip of communicatie met gebaren. Ook hierbij geldt dat deze problematiek regelmatig samenhangt met een andere stoornis of gedragsproblemen, maar spraak- en taalstoornissen kunnen ook op zichzelf staan. Normaliter wordt taal automatisch aangeleerd, het wordt gezien als een primair vermogen (Kohnstamm, 2009). Tijdens de eerste vijf levensjaren van het kind is een groeispurt op taalgebied te zien. Een taalstoornis wordt gezien als een verstoring in het herkennen of produceren van gesproken taal, waarbij een discrepantie is te zien in het taalvermogen en het sociale en schoolse functioneren. Het gaat hierbij niet over geschreven taal. Wanneer problemen zijn in het herkennen of produceren van geschreven taal is er sprake van een leerstoornis (Rigter, 2012).

Taal heeft vanaf het begin een communicatief karakter en wordt gestimuleerd door responsieve interactie met de omgeving (Kohnstamm, 2009). Gesproken taal kent een actieve en passieve kant. De passieve kant slaat op het horen en begrijpen van gesproken taal, de actieve kant op het zelf produceren van taal. Meestal loopt de passieve kant voor op de actieve kant. Daarnaast kent de taalontwikkeling een kritische periode. Wanneer tijdens deze kritische periode niet of onvoldoende aandacht wordt besteed aan taal, of de taalontwikkeling niet voldoende is, zal dit voor blijvende problemen zorgen. De eerste zeven jaar lijken het meest kritisch te zijn voor de taalontwikkeling. Hoe later in leeftijd de taalontwikkeling gestimuleerd wordt, hoe meer moeite het gaat kosten om nog adequaat taalgebruik aan te leren (Rigter, 2012). Er zijn verschillende taalstoornissen, de expressieve taalstoornis, gemengd receptieve-expressieve taalstoornis, fonologische stoornis en stotteren. De fonologische stoornis en stotteren worden gerekend tot de spraakstoornissen. De expressieve stoornis houdt in dat een kind een te kleine woordenschat heeft voor zijn leeftijd en een gebrekkige zinsbouw heeft. Bij de gemengd receptieve-expressieve taalstoornis heeft het kind moeite met zich uitdrukken en begrijpt hij weinig en alleen eenvoudige woorden. Een bijzondere taal stoornis is het selectief mutisme. Het kind is hierbij selectief naar wie en in welke situaties het wel gesproken taal gebruikt en wanneer niet. Het kind heeft dus wel de taalvaardigheid, maar tegen onbekende of 'niet-geselecteerde' personen wordt niet gesproken.

Voorlezen is belangrijk voor de taalontwikkeling, al vanaf vier maanden kunnen kindjes daarvan genieten. Vanaf negen maanden is het interactief boekjes lezen interessant, kinderen kunnen dan dingen gaan aanwijzen. Pas vanaf twee jaar wordt het verhaal in het boek interessant. Belangrijk bij het voorlezen is de intonatie en het tempo. Voor het kind is het prettig als er met een vriendelijke en uitnodigende stem wordt voorgelezen op een laag tempo (CJG, 2014). Voor kinderen met spraak- taalstoornissen is het belangrijk dat zij op een positieve en interactieve manier gestimuleerd worden. Dit kan met behulp van media door bijvoorbeeld boeken te lezen, samen spellen te spelen of te praten over wat er op televisie te zien was. Daarnaast is herhaling belangrijk (Rigter, 2012). Het afspelen van dezelfde filmpjes past goed bij de leeftijd van 2.5 tot 6 jaar omdat zij de filmpjes daardoor beter gaan begrijpen. Het is goed voor de taalontwikkeling van een kind met een taalstoornis omdat hierdoor de woordenschat wordt vergroot. De interactie met de omgeving blijft ook bij deze stoornissen heel belangrijk. Media kan in dat licht dus gezien worden als een aanvulling of hulpmiddel maar niet als vervanging van de interactie met de omgeving.

5.5 Algemene adviezen

De voorwaarden die worden gesteld aan positief mediagebruik kunnen voor de ouders van de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder” lastig zijn. Het vraagt van hen tijd, geduld en positieve interactie. Uit ervaringen van pedagogisch medewerkers blijkt dat dit vaak lastig is voor ouders. Sommige ouders zitten in een spiraal van negatieve interactie met hun kind, andere ouders zijn moe en vinden het juist heerlijk als hun kind even op zichzelf bezig is. Letterie, Nikken en Walker (2000) beschrijven dat kinderen van vier tot vijf jaar oud soms wel een uur lang rustig televisie kunnen kijken. Dit biedt de ouders rust en kan overbelaste ouders even tijd voor zichzelf of voor andere kinderen geven. Tegelijkertijd beschrijven verschillende professionals dat media schadelijk kan zijn voor kinderen, vooral omdat zij dan niet aan interactie toekomen in hun omgeving (2013). Er wordt geadviseerd om de beeldschermtijd voor kinderen tot zeven jaar te beperken. Een half uur tot een uur beeldschermtijd per dag, verspreid over de dag is goed. Door ervoor te zorgen dat kinderen naast het gebruik van media ook veel tijd besteden aan andere activiteiten houdt je de invloed uit verschillende werelden in balans (Both, 2011). Hieruit concluderend lijkt het vooral te gaan om een balans tussen mediagebruik en andere activiteiten waarin de interactie met de omgeving wel gestimuleerd wordt.

Media die kinderen zien worden verwerkt in spel, daarin zijn ook de emoties of het gedrag zichtbaar waar kinderen zelf niet mee uit de voeten kunnen. Als opvoeder is het belangrijk om wanneer je dit merkt het kind uitleg te geven over emoties en gedrag. Daarnaast is praten over de media die het kind gezien heeft belangrijk voor de verwerking en het plaatsen van de beelden in het juiste referentiekader. Alleen door over media te praten kunnen kinderen leren van wat zij gezien hebben (Delfos, 2012, & Letterie, Nikken en Walker 2000). De belangrijkste aandachtspunten per stoornis zijn hierboven genoemd. Belangrijk is om altijd te blijven kijken naar het kind zelf. Geen enkel kind met een stoornis is gelijk aan een ander kind met dezelfde stoornis (Rigter, 2012). Wel moet er volgens Sizoo (2010) gewaakt worden voor verslaving bij vooral kinderen met ADHD en ASS, zij blijken verslavingsgevoeliger dan kinderen zonder deze stoornis(sen). Dit wordt bevestigd door Mazurek en Wenstrup (2012). Zij beschrijven dat kinderen in de leeftijd van acht tot twaalf jaar met autisme gemiddeld 62% meer tijd besteden aan televisie kijken en spelletjes op de computer dan aan activiteiten zonder beeldscherm in vergelijking met andere kinderen. Ook is er een hoger niveau van problematisch gebruik van computerspellen.

Daarnaast adviseert het NJI(2011) dat het goed is als professionals met ouders het gesprek aangaan over media. Media is namelijk (bijna altijd) standaard aanwezig in gezinnen, maar er wordt niet standaard over gesproken. Zij zien expliciete taken voor de professionals als het gaat om advisering over mediaopvoeding. Bijvoorbeeld; het vergroten van de bewustwording, informatie en voorlichting geven, praktische ondersteuning en pedagogische advisering bij mediagebruik.

5.6 Ouderbegeleiding op “Dagbehandeling de Vlinder”

Vanuit de teamleidster Nina van Duuren kwam de wens om mediagebruik en mediaopvoeding vast te bespreken in oudergesprekken met ouders. Dit met als doel om ouders bewust te maken en voor te lichten over mediagebruik. Op dit moment worden regelmatig oudergesprekken gevoerd. Eens in de zes weken is een zogenaamd driehoeksgesprek tussen ouders, de mentor op de groep en de ouderbegeleider. Deze gesprekken gaan over de voortgang van het kind en de vragen die ouders hebben over de opvoeding van hun kind. Daarnaast is er elke dag dat het kind op de groep in contact met de ouders tijdens de overdracht of via een heen-en-weer-schriftje. Daarnaast is er altijd de mogelijkheid voor ouders om een afspraak te maken om op de groep mee te draaien.

Bij Stek Jeugdhulp, waar “Dagbehandeling de Vlinder” onderdeel van is, is een duidelijke visie en missie waarmee wordt gewerkt. Het logo van Stek laat hierover het belangrijkste zien. Het logo bestaat uit een vierkant, een cirkel en een driehoek. Deze figuren hebben ook hun eigen betekenis.

De cirkel staat voor het kind, de jongere en hun gezin. Er wordt vanuit gegaan dat wanneer je aansluit bij het kind/ de jongere en het gezin je het meeste bereikt met de hulpverlening. Belangrijk is daarbij om rekening te houden met de eigen waarden, specifieke vragen en mogelijkheden van het kind/de jongere en het gezin. Het vierkant staat voor de organisatie. De organisatie organiseert, ondersteunt en verantwoordt de zorg die zij geven. De driehoek staat voor de hulpverlening die ondersteunt, begeleidt en behandelt. (Stek Jeugdhulp, 2014). Daarnaast wordt er gewerkt met drie methodieken binnen Stek Jeugdhulp, ook wel ‘De Rode Draden’ genoemd. Dit is het competentiegericht werken, het oplossingsgericht werken en het systeemgericht werken (Stek Jeugdhulp, 2010). Het bespreken van mediagebruik en mediaopvoeding past goed binnen het systeemgericht werken. Delfos (2012) noemt de virtuele wereld, de wereld waarbinnen het mediagebruik plaatsvindt, immers het vierde opvoedmilieu. Het systeemgericht werken gaat ervan uit dat heel het systeem invloed heeft op het kind, en het kind invloed heeft op het systeem om hem heen (Stek Jeugdhulp, 2012). Bijzonder aan het vierde opvoedmilieu is dat dit niet direct uit personen bestaat, maar wel invloed heeft op kinderen. Dit zal dus een andere invalshoek hebben dan bijvoorbeeld het bespreken van de omgang tussen ouders en het kind of grootouders en het kind.

Om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen in de ouderbegeleiding die zij doen zijn er regelmatig overleggen en teamvergaderingen. Deze vergaderingen en overleggen gaan vooral inhoudelijk in op de casuïstiek van de kinderen. Daarnaast is er regelmatig een methodische werkbegeleiding. Deze wordt voorbereid en begeleid door een van de gedragswetenschappers. Hier wordt aan de hand van casuïstiek meer inhoudelijk ingegaan op de begeleiding zelf. De nadruk ligt dus minder op de persoonlijke casus en meer op de methodes en de aanpak van de pedagogisch medewerkers.

6. Onderzoeksaanpak

6.1 Onderzoek benadering

Het onderzoek kan het beste omschreven worden als een ontwikkelingsonderzoek of een behoefte onderzoek. Het draait namelijk om hoe er op “Dagbehandeling de Vlinder” meer aandacht kan komen voor mediaopvoeding. Volgens de theorie zoals deze eerder besproken is, is dit noodzakelijk. Daarom kan dit onderzoek gezien worden als een bijdrage aan een verbetering van de hulpverlening die “Dagbehandeling de Vlinder” wil bieden.

Omdat er op dit moment nog geen aanbod is om media te bespreken met ouders is dit onderzoek vernieuwend voor de dagelijkse praktijk van “Dagbehandeling de Vlinder”. Zoals beschreven in de probleemanalyse, is het echter wel noodzakelijk voor de doelgroep van “Dagbehandeling de Vlinder” dat media wordt besproken. Aandacht voor de negatieve gevolgen en voor de positieve mogelijkheden kan van toegevoegde waarde zijn voor de behandeling.

Daarnaast is een vergelijkend onderzoek uitgevoerd bij Jarabee, een organisatie voor Jeugdzorg in de regio Twente. Dit omdat “Dagbehandeling de Vlinder” wellicht kan leren van de aanpak van een andere jeugdzorgaanbieder (Van der Donk en Van Lanen, 2014).

Voor het onderzoek betekend dit dat wordt bevraagd hoe de situatie nu is en welke veranderingen doorgevoerd kunnen worden om het uiteindelijke doel te behalen. Hiervoor zijn er drie doelgroepen welke worden bevraagd, de ouders van “Dagbehandeling de Vlinder”, de pedagogisch medewerkers, ouderbegeleider en gedragswetenschapper van “Dagbehandeling de Vlinder” en een andere jeugdzorginstelling.

6.2 Onderzoekstype

De opzet van het onderzoek is een kwalitatief onderzoek, er wordt onderzocht hoe voorlichting over mediagebruik geïmplementeerd kan worden binnen “Dagbehandeling de Vlinder”. Het onderzoek is gericht op meningen en ervaringen van de professionals binnen “Dagbehandeling de Vlinder”. Deze meningen en ervaringen zullen verschillen er zal daarom gezocht worden naar de best passende oplossing. Dit in vergelijking met wat uit literatuurstudie gevonden is over media, mediaopvoeding en voorlichting hierover. Om tot beantwoording te komen van de onderzoeksvraag wordt er onderzoek gedaan, opgedeeld in deelvragen. Sommige van deze deelvragen zijn ingevuld als kwantitatief onderzoek. Er wordt bijvoorbeeld bij de ouders gevraagd naar tijden en hoeveelheden (SCRiBBR, 2015).

Kwalitatief onderzoek past bij “Dagbehandeling de Vlinder” omdat de vraag bij de problematiek een ‘hoe’ vraag is. Dit houdt in dat er gevraagd wordt naar meningen, visies en ervaringen. Hierin zijn verschillen en onderbouwingen. De ene onderbouwing weegt zwaarder dan de andere. Hierdoor kun je onderbouwingen niet vatten in concrete cijfers. Een voorbeeld is dat een mening welke gevormd is naar aanleiding van het lezen van weinig literatuur wellicht minder zwaar weegt dan een mening welke gevormd is naar aanleiding van eerdere praktijkervaringen.

Om de betrouwbaarheid van het kwalitatieve onderzoek te vergroten zullen er signaalwoorden geturfd worden en zal zo nauwkeurig mogelijk worden beschreven hoeveel pedagogisch medewerkers een bepaald antwoord geven. Echter zal ook de onderbouwing hiervan kort en bondig benoemd worden.

6.3 Databronnen en verzamelingstechnieken

Voor het onderzoek is er gekozen voor verschillende onderzoekstechnieken. Per doelgroep is gekeken naar wat de beste techniek is om de informatie te verzamelen.

De ouders van “Dagbehandeling de Vlinder” zijn bevraagd door middel van een enquête. Dit omdat de belasting voor ouders op deze manier zo klein mogelijk blijft. Ook is de vrijblijvendheid om mee te doen groot. Dit brengt wel het gevaar met zich mee dat minder ouders zullen reageren. Wanneer minder dan tien ouders zouden reageren zouden de pedagogisch medewerkers ouders eraan herinneren om de enquête in te vullen. Dit is uiteindelijk niet nodig geweest. De vragen in de enquête zijn zo gesteld dat deze gemakkelijk

te beantwoorden zijn en anonimiteit waarborgen. Er zijn 42 enquêtes verspreid waarvan er 20 terug gekomen zijn. Al deze enquêtes zijn gebruikt in de resultaten. Dit om en zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van mediagebruik van de kinderen en de vragen van ouders. In verband met de privacy van ouders was er vanuit “Dagbehandeling de Vlinder” geen toestemming om door te vragen op persoonlijke gegevens betreft leeftijd, aantal kinderen en opleidingsniveau. Dit omdat volgens “Dagbehandeling de Vlinder” ouders al kwetsbaar zijn wanneer zij in de jeugdzorg terecht komen. Ook zijn de enquêtes niet gesorteerd op doelgroep, dit ook vanwege de privacy van ouders. Medewerkers van “Dagbehandeling de Vlinder” zouden bij het lezen van de resultaten ouders kunnen herkennen wanneer deze per doelgroep weergegeven zijn.

De tweede onderzoeksgroep is de groep van de pedagogisch medewerkers. Deze zijn allemaal bevraagd in een persoonlijk interview. In het interview zijn open en gesloten vragen gesteld. De openvragen zijn vooral verdiepvragen geweest. Het interview heeft zich gericht op de huidige situatie binnen “Dagbehandeling de Vlinder”, de visie van de pedagogisch medewerkers op media en op de toekomst. Hoe zou mediaopvoeding of voorlichting daarover een plaats kunnen krijgen binnen “Dagbehandeling de Vlinder”. Daarnaast is gekeken naar wat de pedagogisch medewerkers nodig hebben om dit tot uitvoering te brengen. Er zijn veertien pedagogisch medewerkers geïnterviewd, al deze interviews zijn uitgewerkt. Per deelvraag is vervolgens gekeken wat de antwoorden zijn van de pedagogisch medewerkers. De belangrijkste kernwoorden/zinnen zijn per deelvraag gemarkeerd en er is geturfd hoeveel antwoorden overeen kwamen. Hiervan is in hoofdstuk 7, Resultaten, een overzicht gemaakt.

Naast de interviews met de pedagogisch medewerkers is er nog een interview gevoerd met een van de gedragswetenschappers en een van de ouderbegeleiders. Dit omdat zij een andere invalshoek hebben op de ouders en kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder”. Deze interviews zijn op eenzelfde manier uitgewerkt en geanalyseerd als de interviews van de pedagogisch medewerkers.

In verband met de privacy van de ondervraagde ouders en medewerkers van “Dagbehandeling de Vlinder” zijn de enquêtes en interviews niet uitgewerkt in de bijlagen te vinden. Wel zijn de vragen die gesteld zijn terug te vinden in de bijlagen.

Naast het onderzoek binnen “Dagbehandeling de Vlinder” is ook vergelijkend onderzoek gedaan bij andere jeugdzorginstellingen. Hiervoor zijn vijf jeugdzorginstellingen benaderd. Hiervan heeft er één na verschillende keren contact te hebben opgenomen niet gereageerd. Drie hebben gezegd niet mee te willen werken aan het onderzoek. Eén jeugdzorg instelling was enthousiast en heeft meegewerkt. Jarabee heeft als antwoord op de enquête een Media Coach Plan opgestuurd. Hierin staat hoe Jarabee omgaat met media en voorlichting daarover. Hieruit zijn diverse adviezen gehaald voor “Dagbehandeling de Vlinder”. Op dit moment heeft Jarabee zelf geen dagbehandeling meer, deze hebben zij in het verleden wel gehad. Toch zijn er nog bruikbare adviezen voor “Dagbehandeling de Vlinder” te halen uit de aanpak van Jarabee.

7. Resultaten

7.1 Mediagebruik thuis

Alle ouders van “Dagbehandeling de Vlinder” hebben via de contactschriftjes een enquête gekregen. Van elke groep zijn er ongeveer evenveel enquêtes terug gekomen. Van de 42 uitgedeelde enquêtes zijn er twintig terug gekomen, dit is 47,6%. In de verdere uitwerking wordt deze twintig gezien als 100%. Alle enquêtes die terug kwamen betroffen enquêtes over kinderen tussen de drie en vijf jaar.

Thuis is het gemiddelde mediagebruik per dag per kind is twee uur en vijftien minuten. Op de groep wordt ook nog media gebruikt. Voornamelijk boeken, gemiddeld een half uur per dag, soms een filmpje (afhankelijk van het weer) en als knutselmateriaal tijdschriften.

Kinderen gebruiken thuis verschillende soorten media. Vooral de (prenten)boeken en de televisie zijn populair. Spelcomputers (denk aan de Wii, playstation, Nintendo etc.) en telefoons zijn het minst populair.

Media (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal kinderen	Gemiddelde tijd (minuten)
(Prenten)boeken	17	34
Kranten/tijdschriften	1	30
Televisie/DVD	16	78
Internet	4	34
iPad/tablet	8	40
Telefoon	1	60
Spelcomputer	0	0

Tabel 1, Mediagebruik per dag

Naast het dagelijkse mediagebruik is ook gevraagd naar welke media ook nog wordt gebruikt. Hierbij is opvallend dat de spelcomputer en telefoon meer populair zijn als medium om een paar keer, per week in te zetten.

Mediagebruik wekelijks (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal kinderen	Gemiddeld aantal momenten (per week)
(Prenten)boeken	4	4
Kranten/tijdschriften	0	0
Televisie/DVD	0	0
Internet	2	3
iPad/tablet	7	2
Telefoon	4	2
Spelcomputer	4	1

Tabel 2, Mediagebruik wekelijks

In de eerder besproken literatuur wordt genoemd dat het belangrijk is dat ouders mee kijken met de media van hun kind. Ook wordt genoemd dat media pas meerwaarde krijgt wanneer ouders interactief mee doen, samen met hun kind, met de media die wordt gebruikt.

Uit de enquêtes die zijn afgenomen blijkt dat 70% van de ouders mee kijkt met hun kind, 15% doet dit soms en 15% doet dit nooit.

Er is vervolgens gevraagd op welke manier ouders meekijken met hun kind. 30% van de ouders, zes ouders, geeft aan naast hun kind te zitten en samen te kijken. 25% van de ouders noemt voorlezen van de geschreven onderdelen van media.

Ouders kijken mee door; (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal ouders	%
Er naast te zitten en samen kijken	6	30
Samen spelletjes te doen	3	15
Dingen na te doen	1	5
Voorlezen van boekjes	5	25
In dezelfde ruimte te zijn	2	10
Van te voren media te selecteren	3	15
Samen praten over de media	1	5

Tabel 3, Begeleiding van ouders bij mediagebruik

Gevraagd is of ouders vragen hebben over het mediagebruik van hun kind. Opvallend is dat geen van de ouders vragen heeft over het mediagebruik van hun kind. Dat weinig ouders vragen hebben komt ook overeen met de antwoorden die de pedagogisch medewerkers geven op de vraag “Krijg je wel eens vragen van ouders over mediagebruik van hun kind?”. Vijf pedagogisch medewerkers (35.7%) geven aan dit soort vragen weleens te krijgen. Op de laatste vragen hebben vier ouders antwoord gegeven. Dit komt waarschijnlijk omdat deze doorgaan op de vraag “Heeft u vragen over het mediagebruik van uw kind”. Niemand van de respondenten geeft aan een vraag te hebben. De laatste vragen (“Stelt u deze vragen aan de pedagogisch medewerkers” en “Waarom wel/niet”) gaan hier op door en wanneer ouders geen vragen hebben, kunnen zij deze ook niet stellen. De vier ouders welke wel hebben geantwoord schrijven dan ook “Dit is niet nodig” of “Ik heb geen vragen”.

7.2 Huidige situatie op “Dagbehandeling de Vlinder”

Tijdens de interviews is gevraagd op welke manier de pedagogisch medewerkers omgaan met media op de groep. Hieruit blijkt dat de media op een manier geselecteerd wordt door de pedagogisch medewerkers. Wat zij belangrijk vinden verschilt wel.

Opvallend is het verschil in de groepen. Bij de drie structuurgroepen en de gemengde groep wordt niet zozeer gelet op het spanningsniveau. Bij de groep voor veiligheid en ontwikkeling juist wel. Voor de anti-structuurgroep is het juist belangrijk dat de verhalen realistisch zijn. En vooral voor de structuurgroepen is het belangrijk dat er geen geweld in voor komt. Er wordt dus door de pedagogisch medewerkers gekeken welke media aansluit bij de doelgroep. In tabel 6 zijn niet de verschillen zichtbaar gemaakt tussen de groepen. Dit is een compleet overzicht van criteria waarop media wordt geselecteerd.

Criteria (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal pedagogisch medewerkers	%
Leeftijd/Ontwikkelingsniveau	13	93
Spanningsniveau	3	21
Eenvoud	2	14
Interesses van de kinderen	9	64
Ontwikkelingsgericht	6	43
Realistische verhalen	2	14
Thema van de maand	3	21
Vriendelijk/ geen geweld	5	36

Tabel 4, Selectie van media op de groepen

Daarnaast is onderzocht of de kinderen begeleid worden bij het gebruik van de media. Hierin zijn verschillen te zien. Daar waar het merendeel van de ouders aangaf hun kind te begeleiden is dit bij de pedagogisch medewerkers bij de televisie bijvoorbeeld niet te zien. Wel geven alle pedagogisch medewerkers aan de boekjes samen te lezen met de kinderen. Maar zien zij de televisie meer als rustmoment, opvulmoment of even tijd vrij hebben om dingen voor te bereiden of klaar te zetten.

De manieren die worden genoemd bij ‘begeleiden’ zijn voorlezen, uitleggen hoe de media gebruikt moet worden, praten over wat er te zien is en vragen stellen over wat er te zien is.

Media	Aantal pedagogisch medewerkers die deze media gebruiken	Aantal pedagogisch medewerkers die begeleiden	%
(Prenten)Boeken	14	14	100
Televisie/DVD	13	3	23
Tijdschrift	2	2	100
Muziek	5	3	60
Internet	2	2	100
iPad/Tablet	0	n.v.t.	n.v.t.
Telefoon	0	n.v.t.	n.v.t.
Spelcomputer	0	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 5, *Begeleiding bij media op de groep*

Gevraagd is of pedagogisch medewerkers verschil zien in de invloed van media op kinderen met of zonder gedragsstoornis. Elf van de pedagogisch medewerkers (78.57%) zien wel verschillen. Zij noemen dat kinderen gedrag sneller over nemen, acht keer genoemd, sneller bang of agressief worden, vier keer genoemd en dat kinderen meer gemotiveerd moeten worden om te variëren, twee keer genoemd, dan kinderen zonder gedragsstoornis of gedragsproblemen. Twee van de drie pedagogisch medewerkers die geen verschil zien, noemen dat zij dit meer kind-afhankelijk vinden en extra geen beïnvloeding zien door de media doordat kinderen een gedragsstoornis of gedragsproblemen hebben.

	Aantal pedagogisch medewerkers	%
Wel verschil	11	21
Geen verschil	3	79

Tabel 6, *Verschillen invloed van media bij kinderen met gedragsproblemen/stoornis*

Vijf pedagogisch medewerkers (35.7%) geven aan vragen te krijgen van ouders over mediagebruik. Vragen die worden gesteld gaan over hoe de media in te zetten in het dagprogramma, of en hoe media ingezet kan worden als beloning. Hoe media afgebakend of gedoseerd kan worden, welke media aansluit en of het kind teveel media gebruikt of juist te weinig. De overige negen pedagogisch medewerkers (64.3%) geven aan eigenlijk nooit vragen te krijgen van ouders over media.

Zes pedagogisch medewerkers (42.9%) zeggen nooit uit zichzelf mediagebruik te bespreken met ouders. De overige acht pedagogisch medewerkers (57.1%) bespreken mediagebruik wel. Drie pedagogisch medewerkers doen dit standaard, bijvoorbeeld tijdens het bespreken van de dagelijkse routine, de overige vijf doen dit specifiek wanneer zij bepaald gedrag signaleren. Dit gedrag is bijvoorbeeld negatief gedrag waarin duidelijk invloed van media terug is te zien, kinderen die vertellen over wat zij hebben gezien waar de pedagogisch medewerker twijfels bij heeft of wanneer een kind een taalachterstand heeft wordt er met ouders gesproken over hoe media hierbij ingezet kan worden.

Opvallend is dat de ouderbegeleider aangeeft het onderwerp media wel regelmatig te bespreken. Zij vindt het iets wat standaard besproken hoort te worden. Het voordeel van haar rol vindt ze dat ze op huisbezoek gaat. Daardoor ziet ze gebeuren wat er met media thuis wordt gedaan. Hierbij ziet ze bijvoorbeeld gebeuren dat media in wordt gezet om kinderen rustig te houden. Dat ouders gewend zijn om met de televisie aan te eten of dat kinderen zelf mogen bepalen hoelang ze achter de computer zitten. Wanneer zij hierover in gesprek gaat met ouders merkt ze dat ouders vaak niet weten hoe zij het mediagebruik kunnen begrenzen of zien zij de nadelige gevolgen ervan niet in.

Er is dus duidelijk verschil in de mate waarin media aandacht heeft onder de professionals van "Dagbehandeling de Vlinder".

7.3 Behoeften van pedagogisch medewerkers

Om aan te sluiten bij de behoeften van pedagogisch medewerkers is in het interview bevraagd wat zij nodig hebben wanneer media meer plaats moet krijgen in de gesprekken met ouders. 64% van de pedagogisch medewerkers heeft aangegeven te weinig over het

onderwerp te weten. Zij willen graag meer (wetenschappelijke) informatie. Hierdoor, zo geeft één persoon aan, zouden ze zelf ook meer gemotiveerd raken om het onderwerp te bespreken.

Vijf pedagogisch medewerkers geven aan dat zij wel vinden dat het onderwerp op een positieve manier besproken moet worden, niet controlerend. Zij geven alle vijf ook als tip om het dan op te nemen in een standaard vragenlijst. Hierdoor kun je ouders open bevragen en informatie geven naar de behoefte van ouders.

Behoeften (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal pedagogisch medewerkers	%
(Wetenschappelijke) informatie	9	64
Vragenlijst	5	36
Bewustwording van het nut	1	7
Niks (ik heb alles al)	1	7

Tabel 7, Behoeften van pedagogisch medewerkers

Daarnaast gaven vier pedagogisch (29%) medewerkers aan dat zij het prettig zouden vinden als er een folder of hand-out komt die zij snel door kunnen nemen voor een gesprek of voorlichting. Hierbij is het belangrijk dat zij snel algemene informatie kunnen vinden die hen helpt passende adviezen te geven aan ouders over mediagebruik bij dat specifieke kind met zijn context.

Uit het interview met de gedragswetenschapper komt naar voren dat het belangrijk is om te weten met welk doel je het onderwerp mediagebruik met ouders wilt bespreken. Wanneer het doel duidelijk is, zegt zij, kun je ook duidelijker zijn naar ouders waarom je dit bespreekt en kun je ook beter waken voor de inmenging van je eigen mening in de voorlichting. De ouderbegeleider zegt daarentegen dat het een onderwerp is waar ouders altijd informatie over kunnen krijgen en wat je gewoon kunt bespreken uit nieuwsgierigheid. Om informatie goed te kunnen geven is het belangrijk dat wat je vertelt blijft hangen. Visuele ondersteuning wordt daarbij door de ouderbegeleider als belangrijk gezien. Ook geven de ouderbegeleider, gedragswetenschapper en drie pedagogisch medewerkers aan dat het belangrijk is om het onderwerp niet-oordelend te bespreken. Het is niet aan de jeugdhulpverleners om te zeggen wat wel of niet mag of kan op het gebied van media, aldus de gedragswetenschapper. Wel kunnen zij ouders genoeg informatie geven of met ouders meedenken bij keuzes die ouders maken.

7.4 Vergelijking met een andere jeugdzorginstelling

Jarabee wilde mee werken aan het onderzoek. Een van de medewerkers van Jarabee is opgeleid tot Media Coach. De drijfveer van de Media Coach is om ook op het gebied van media volledig te integreren in de behandeling. Bij Jarabee werd gesignaleerd dat alleen gesproken werd over media wanneer een incident met media was geweest. Dit is inmiddels anders. Bij Jarabee wordt media steeds meer geïntegreerd in de behandeling. Daarbij is de positieve invalshoek, laten zien welke leuke nieuwe en handige mogelijkheden er zijn, belangrijk. Het is de taak van de Media Coach de mediawijsheid van jeugd, ouders en professionele opvoeders verbeteren (Jongman, 2014)

De Nationale Opleiding Media Coach is post-HBO. Deze opleiding geeft professionals handvatten om een beleidsplan te schrijven voor de eigen werkomgeving met betrekking tot media. Ook zijn er verplichte half-jaarlijkse terugkomdagen. Wanneer hieraan wordt voldaan krijgt de instelling waarde Media Coach werkzaam is het certificaat Nationaal Keurmerk Mediawijsheid (Academie Media en Maatschappij, 2015).

Jarabee wil dat iedereen die met kinderen, jongeren en ouders werkt binnen Jarabee minimaal niveau twee van de leercurve co-creatie behaalt. Niveau één staat voor 'knoppen-wijsheid' dit betekend dat je kunt werken met de computers en alle programma's die Jarabee gebruikt. Niveau twee wil zeggen dat je over strategische mediawijsheid beschikt. Bij dit niveau hoort het coachen en begeleiden van de cliënt bij het gebruik van zijn/haar media. Niveau drie hoeft slechts door een selectie van medewerkers van Jarabee behaalt te worden, dit niveau gaat over het overdragen van kennis aan professionals over

mediawijsheid, het schrijven van beleid en weten hoe te handelen in de meest complexe situaties (Jongman, 2014).

Als Media Coach ben je dus een specialist welke de generalisten ondersteunt bij de vragen die zij hebben over media.

De Media Coach van Jarabee benoemt dat zij veel profijt hebben van het feit dat er een specialist is op het gebied van media. Hierdoor weten zij beter hoe ze media in kunnen zetten en op welke manier kinderen en jongeren begeleid moeten worden in het gebruik van media. Hierdoor kunnen zij beter inspelen op de leefwereld van de cliënt en bieden zij ook handvatten aan voor problemen op het gebied van mediagebruik.

7.5 Voorlichting aan ouders

Zowel aan de gedragswetenschapper en ouderbegeleider als aan de pedagogisch medewerkers is gevraagd op welke manier de voorlichting over media aan ouders het beste gegeven kan worden. Hierover verschillen de meningen. Er wordt bijvoorbeeld genoemd dat je dit onderwerp niet aan ouders op moet dringen, omdat andere, belangrijkere, onderwerpen te bespreken zijn. Of er wordt gezegd dat een plenaire voorlichting weinig nut heeft, omdat je dan niet voldoende kunt toespitsen op de individuele behoeften van ouders.

Er zijn verschillende opties gegeven. De thema avonden en ochtenden en de mentor gesprekken zijn het meest genoemd als geschikt moment voor de voorlichting.

Welke vorm van voorlichting (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal pedagogisch medewerkers	%
Invoegen in dagelijkse routine	1	7
Bespreken in mentorgesprekken	5	36
Als thema bij ouderochtend	5	36
Als thema bij ouderavond	5	36

Tabel 8, *Moment van bespreken mediaopvoeding met ouders*

Opvallend is dat geen enkele pedagogisch medewerker zegt dat het onderwerp niet besproken moet worden. Iedereen vertelt dat het goed is dat er iets mee wordt gedaan. Deze tabel is gemaakt aan de hand van een openvraag aan de pedagogisch medewerkers. Later is doorgevraagd over hoe media een plaats kan krijgen in gesprekken en komen zeven pedagogisch medewerkers (50%) met het antwoord dat de dagelijkse routine hiervoor een goede plaats is.

Vanuit de teamleidster is de wens gekomen om te onderzoeken of het onderwerp media standaard besproken kan worden met ouders. Tien pedagogisch medewerkers (71%) geven aan dat media een onderwerp is wat standaard met ouders besproken kan worden. Vier pedagogisch medewerkers (29%) geven aan dat zij dit niet zien zitten, zij vinden het belangrijker vraaggericht te werken.

De ouderbegeleider geeft aan dat dit een onderwerp is wat standaard besproken moet worden. De hoeveelheid media en de impact van de media op de kinderen is volgens haar zo groot, dat je hier als dagbehandeling iets mee moet doen. Ze geeft aan dat een ouderochtend hiervoor een prima middel is, ook zegt zij het zelf regelmatig te bespreken tijdens huisbezoeken of oudergesprekken.

De gedragswetenschapper zegt dat zij het een onderwerp vindt wat aandacht nodig heeft, maar door de wisselende uitkomsten van onderzoeken vindt zij ook dat je hierover niks kunt opleggen aan ouders. Voor haar is het, het belangrijkste om het doel te weten bij het bespreken van media met ouders.

Zeven pedagogisch medewerkers (50%) geven aan dat zij de dagelijkse routine het beste vinden passen bij dit onderwerp om media te bespreken. Zij geven aan dat je hierdoor op een open manier vragen kunt stellen en er met ouders over kunt praten zonder te oordelen.

8. Conclusie

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden wordt er eerst verder ingegaan op de deelvragen. Elk van de deelvragen krijgt een eigen conclusie waarna de hoofdvraag beantwoordt zal worden. Uit deze conclusie zal uiteindelijk een advies voortkomen welke antwoord geeft op het praktische vraagstuk van “Dagbehandeling de Vlinder”.

8. 1 Mediagebruik thuis

Uit het onderzoek op “Dagbehandeling de Vlinder” blijkt dat kinderen thuis gemiddeld twee uur en vijftien minuten media gebruiken. Hierin hebben de prentenboeken(gemiddeld 34 minuten) en de televisie(gemiddeld 78 minuten) het grootste aandeel. Als dit wordt vergeleken met het mediagebruik, onderzocht door Stichting Mijn Kind Online en Mediawijzer (2013) dan valt op dat kinderen op “Dagbehandeling de Vlinder” gemiddeld tien minuten meer boeken lezen of voorgelezen krijgen en achttien minuten meer televisie kijken dan andere kinderen van hun leeftijd.

Omdat het onderzoek niet verder gaat kan er geen reden worden gezocht achter het mediagebruik wat gemiddeld hoger is bij kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder”. Dit zegt echter wel dat er meer aandacht mag zijn vanuit de behandeling voor media. Kinderen besteden een groot deel van hun tijd aan media.

Opvallend is het dat ouders aangeven geen vragen te hebben over het mediagebruik van hun kind. Een oorzaak hiervoor is niet onderzocht. Het zou bijvoorbeeld te maken kunnen hebben met de onwetendheid over de grote invloed van media of het geven van sociaalwenselijke antwoorden. Nikken (2013) schrijft dat de doelgroep van “Dagbehandeling de Vlinder” meer vatbaar is voor de invloed van media. Juist bij deze doelgroep is het daarom belangrijk om ouders voor te lichten over de invloed van media en hoe media positief ingezet kan worden. Het grootste deel van de ouders, 70%, geeft aan wel mee te kijken met de media die het kind gebruikt. Dit is positief, het grootste deel van de ouders weet dus wat het kind kijkt. Dit kan voorkomen dat kinderen programma’s zien of spellen spelen die niet geschikt zijn voor hun leeftijd. Een klein deel van de ouders, 15%, kijkt nooit mee met hun kind, de resterende groep(15%) soms. Voor deze kleine groep is het wel van belang dat zij weten dat het belangrijk is om mee te kijken met het kind en zo te weten wat het kind kijkt en hoe het kind dat beleeft. Kinderen moeten namelijk leren hoe zij met de media omgaan, hoe zij beelden van media moeten interpreteren en integreren in hun leven. Maar kinderen worden ook beïnvloed/opgevoed door de media (Delfos, 2012). Jonge kinderen met een grote fantasie maar nog weinig kennis van de realiteit kunnen namelijk hevige emoties beleven door wat zij zien of horen tijdens mediagebruik (Letterie, Nikken, & Walker, 2000). Wanneer een opvoeder niet op de hoogte is van wat het kind kijkt, is het soms heel lastig te achterhalen waar gedrag vandaan komt en is het dus ook lastiger om in te spelen op het gedrag.

Daarnaast kan media als hulpmiddel ingezet worden. In de theoretische achtergrond is per gedragsstoornis of ontwikkelingsprobleem beschreven, welke specifieke invloed media kan hebben en welke toegevoegde waarde media kan hebben. Het zou mooi zijn als ouders hier zich specifiek van bewust zijn. Dat bijvoorbeeld een tablet voor een kind met autisme heel handig ingezet kan worden om een dagprogramma met pictogrammen te gebruiken. Dat de televisie voor een kind met ADHD een prima middel kan zijn om hem even rustig te houden, door de vele prikkels die de televisie biedt, en daardoor zelf kunnen koken. Er zijn wel voorwaarden voor positief mediagebruik. Er moet rekening gehouden worden met de cognitieve leeftijd van een kind, wat kan een kind aan, wat snapt het kind en is niet schadelijk voor het kind? Maar voor een goede ontwikkeling heeft een kind ook interactie nodig en spel in een 3D omgeving. Hierdoor is het belangrijk om niet alleen maar media aan te bieden maar ook speelgoed, samenspel en een echte ruimte waarin het kind kan ontdekken en zich kan ontwikkelen (Mediawijzer, 2014). Op deze manier zouden de ouders dus veel meer uit mediagebruik kunnen halen. Ook de overbelaste ouder die af en toe tijd voor zichzelf nodig heeft of huishoudelijke taken kan media prima in blijven zetten als moment van rust.

8.2 Huidige situatie op “Dagbehandeling de Vlinder”

Op het moment worden in de groepen van “Dagbehandeling de Vlinder” diverse soorten media gebruikt. Het meest populair zijn de prentenboeken en de filmpjes. Met de prentenboeken wordt bewust omgegaan. Kinderen worden voorgelezen, er wordt samen gekeken en er is interactie tijdens het lezen tussen de kinderen en pedagogisch medewerker. Dit zijn allemaal punten waardoor kinderen kunnen leren van media (Nikken, 2013). Bij de filmpjes wordt meestal bewust gekeken naar het aanbod. Vaak worden de filmpjes toch gezien als pauze of opvulling van een gat in het dagprogramma. Een van de groepen gebruikt het filmpje standaard als rustmoment. Het is de vraag of een filmpje gezien kan worden als rustmoment voor de kinderen. In korte tijd worden namelijk veel prikkels ‘verstuurd’ die het kind moet verwerken. Kinderen verwerken gebeurtenissen via spel, door dingen na te spelen maar ook door te experimenteren met wat anders zou kunnen (Kohnstamm, 2009). Wanneer je een kind echt een rustmoment wilt geven kan dat wellicht beter een vrij-spel moment zijn. Op dit moment ‘moeten’ kinderen niks en kunnen zij wat ze tot dan toe mee hebben gemaakt verwerken. Pedagogisch medewerkers geven ook aan dat zij niet praten met wat kinderen zien op filmpjes. Wanneer zij toch een filmpje willen kijken kunnen zij er beter met de kinderen over in gesprek gaan, om zo toch een leer-element uit het filmpje te halen.

Een van de pedagogisch medewerkers gaf heel sterk aan dat zij het jammer vindt dat er niet meer met media gebeurt op de groepen. Zij ziet veel kansen, bijvoorbeeld als beloningsmogelijkheden. Echter zijn er ook een aantal pedagogisch medewerkers fel tegen. Een van hen noemde dat de kinderen op de groep behandeling horen te krijgen en dat digitale media daar niet in passen. De visie van gebruik van meer media op de groepen is sterk uiteenlopend. Toch zijn experts er duidelijk over, media hoeft niet schadelijk te zijn, zolang het past bij het kind. Media kan van toegevoegde waarde zijn wanneer er interactie is tussen het kind en de opvoeder over de media (Kirkorian, Wartella, en Anderson 2008).

Wat het meeste aandacht vraagt is het feit dat het grootste deel van de pedagogisch medewerkers niet standaard het onderwerp media bespreekt met ouders. Dit terwijl uit de enquêtes van de ouders blijkt dat er door de kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder” veel en regelmatig media gebruikt wordt. Media heeft tegenwoordig zo’n grote rol in het leven van een kind, dat je, je kunt afvragen of het ook niet de verantwoordelijkheid is van de pedagogisch medewerkers om kinderen te leren omgaan met media, of in ieder geval ouders hierover voor te lichten. Nikken (2013) ziet hier in ieder geval wel de taak van professionals. Naar aanleiding van diverse onderzoeken zou hier dus een verbeterpunt zijn voor “Dagbehandeling de Vlinder”.

Daarnaast is het belangrijk om rekening te gaan houden met de specifieke behoeften van de kinderen, ook met het oog op hun gedragsstoornis of ontwikkelingsproblemen. Omdat “Dagbehandeling de Vlinder” diverse doelgroepen heeft, kan er per groep gekeken worden naar wat de kinderen nodig hebben om media veilig te gebruiken. Zo kan er bij de kinderen met autisme bijvoorbeeld gelet worden op de interpretatie en begrenzing van mediagebruik en bij kinderen met ADHD of ODD dat er filmpjes worden gebruikt die voorbeeld gedrag laten zien. Voor kinderen met een hechtingsstoornis of ontwikkelingsachterstand is het bijvoorbeeld extra belangrijk om op te letten dat de media die wordt aangeboden niet eng is en interactie uitlokt.

In de volgende deelvragen wordt verder ingegaan over wat er nodig is om ouders voor te lichten en in welke vorm dit zou kunnen.

8.3 Behoeften van pedagogisch medewerkers

Vanuit de interviews blijkt dat de grootste behoefte van de pedagogisch medewerkers is om meer informatie over het onderwerp media te krijgen. Veel pedagogisch medewerkers geven aan weinig te weten over media, welke invloeden er zijn en op welke manier dit positief ingezet kan worden. Nikken (2013) geeft aan dat dit een bekend probleem is. Veel professionals weten volgens hem niet welke invloed, zowel positief als negatief, media kan

hebben op kinderen. Zij hebben daarom ook, net als ouders, begeleiding en informatie nodig over mediagebruik. Dit probleem wordt gewijd aan het feit dat de ontwikkelingen op het gebied van media razendsnel gaan en veel professionals niet zelf hebben geleerd om van jongs af aan met media om te gaan. Hierdoor hebben zij een achterstand op dit gebied in vergelijking met jongeren die hiermee wel zijn opgegroeid. Het is dus belangrijk dat de pedagogisch medewerkers van “Dagbehandeling de Vlinder” duidelijke, overzichtelijke en bruikbare informatie krijgen over mediagebruik bij de doelgroep van de verschillende groepen. Het zou van toegevoegde waarde kunnen zijn om ook een van de pedagogisch medewerkers op te leiden als Media Coach, net als bij Jarabee.

Daarnaast is het belangrijk dat het doel van de voorlichting aan ouders duidelijk wordt. Het is belangrijk dat de pedagogisch medewerkers (en eventueel andere professionals) weten waarom ze met ouders hierover in gesprek gaan en wat ze daarmee willen bereiken. De gedragswetenschapper vindt dit een van de belangrijkste aandachtspunten. Ook omdat door van te voren goed over het doel na te denken er wordt voorkomen dat persoonlijke normen en waarden worden opgelegd aan ouders.

Voor de pedagogisch medewerkers is het belangrijk dat zij weten wat de voorwaarden zijn van positief mediagebruik in het algemeen en welke specifieke voorwaarden er zijn voor de doelgroep waarmee zij werken. Het is dus belangrijk om bij het beroepsproduct de differentiatie tussen de kinderen aan te geven, dit aan de hand van de informatie zoals in hoofdstuk vijf beschreven. Er zal dus uitgegaan worden van de verschillende problematieken zoals deze op “Dagbehandeling de Vlinder” aanwezig zijn en de voorwaarden zullen benoemd worden.

Bij een aantal pedagogisch medewerkers kwam naar voren dat zij het lastig vinden hoe zij media met ouders kunnen bespreken. Zij zouden graag een vragenlijst willen waarmee zij kunnen inventariseren hoe ouders media inzetten en hoe zij daarover denken. Echter staat dit tegenover de huidige manier van hulpverlening. Hulpverlening moet, ook volgens de visie van Stek, hulp bieden die helpt (Stek Jeugdhulp, 2014). Dit betekent maatwerk leveren aan de gezinnen. Een standaard vragenlijst afnemen over zo’n divers onderwerp waar veel verschillende opvattingen en meningen over zijn is geen maatwerk. Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers goede informatie hebben, zodat zij per gezin een passend advies kunnen geven als zij mogelijkheden zien om media in te zetten.

Alle pedagogisch medewerkers zullen de kans krijgen om bij een presentatie aanwezig te zijn waarin inhoudelijk in gegaan zal worden op mediaopvoeding en de specifieke behoeften van de kinderen zoals beschreven in hoofdstuk 5. Ook krijgen zij hiervan een papieren versie welke ze als naslag werk kunnen gebruiken. Hiermee kunnen zij zelf media bespreken met ouders.

8.4 Vergelijking met een andere jeugdzorginstelling

Bij Jarabee zijn ze heel bewust bezig met de invloed van media en hoe ze media in kunnen zetten tijdens de behandeling. Doordat er een persoon opgeleid is als Media Coach is er binnen Jarabee een specialist die de andere medewerkers kan adviseren en ondersteunen. Hierdoor is er ook continu iemand bezig met de invloed van media en de gevolgen hiervan. Op “Dagbehandeling de Vlinder” is dit duidelijk niet het geval. Drie van de veertien pedagogisch medewerkers zegt standaard media te bespreken met ouders. De rest doet dit niet standaard. Dat “Dagbehandeling de Vlinder” hierin geen uitzondering is zegt onderzoek van het NJI en Stichting Mijn Kind Online (2013). Dit onderzoek meldt dat professionals zich vaak niet genoeg bewust zijn van de invloed van media en de onwetendheid die zij zelf hebben over dit onderwerp. Hierdoor worden niet alle kansen benut rondom het onderwerp media.

De Media Coach van Jarabee, zegt dat zij het belangrijk vindt dat professionals inzien dat media leuk kan zijn en van toegevoegde waarde kan zijn. Men moet niet pas bij incidenten met media ingrijpen, maar ouders, kinderen en jongeren van te voren voorlichten over de kansen en gevaren van media. Hierdoor kunnen incidenten voorkomen worden en kunnen ouders en kinderen media optimaal inzetten.

Dit is een aanpak waar “Dagbehandeling de Vlinder” een voorbeeld aan kan nemen. Zoals besproken in de theoretische achtergrond zijn er voor de verschillende doelgroepen specifieke gevaren en kansen wat betreft mediagebruik. Op “Dagbehandeling de Vlinder” wordt hier tot nog toe weinig tot niets mee gedaan. Op de groepen worden veel boekjes gebruikt en soms filmpjes gekeken of muziek ingezet maar verder geen media gebruikt. Voor het mediagebruik thuis is ook weinig aandacht. Drie pedagogisch medewerkers geven aan af en toe met ouders te bespreken hoe media als hulpmiddel ingezet kan worden. Dit is weinig, media zou voor elk gezin van toegevoegde waarde kunnen zijn en als positief hulpmiddel ingezet kunnen worden. Dit is ook waar Jarabee naar streeft, niet alleen waarschuwen voor de negatieve gevolgen of risico's maar ook kijken naar wat media te bieden heeft. Dat dit mogelijk is in een jeugdzorginstelling bewijst Jarabee. Het kost echter wel moeite en inzet van de professionals. De uitkomsten hiervan zijn positief, de professionals van Jarabee weten beter hoe zij positief mediagebruik kunnen stimuleren en hoe zij de negatieve gevolgen kunnen signaleren en inperken. Dit heeft als gevolg dat de kans op incidenten door mediagebruik verkleind wordt.

De ervaringen van Jarabee betekenen dat het voor “Dagbehandeling de Vlinder” de moeite waard is om meer met media te gaan doen in de behandeling en begeleiding van kinderen en ouders.

8.5 Voorlichting aan ouders

Zoals eerder beschreven wordt nu niet standaard met ouders over media gesproken door alle pedagogisch medewerkers. Volgens de gedragswetenschapper is het ook de vraag of dit zou moeten. Een duidelijk doel is nodig om te weten waarom media besproken wordt en wat ermee bereikt moet worden. Wanneer dit doel ontbreekt, ontstaat het gevaar dat persoonlijke normen aan ouders worden opgelegd of dat pedagogisch medewerkers het nut niet zien van de voorlichting.

De teamleidster heeft gevraagd bij de start van het onderzoek om ook juist de positieve kant van media te belichten. Hierin zou een goede balans kunnen komen tussen de wens van de gedragswetenschapper en de wens van de teamleidster. Wanneer pedagogisch medewerkers de handvatten zouden krijgen om met ouders mediagebruik als hulpmiddel te bespreken, geeft dit een duidelijk doel om media met ouders te bespreken en wordt media positief uitgelicht.

Daarnaast is gekeken naar welke vorm de voorlichting aan ouders zou kunnen krijgen. Hierover zijn verschillende meningen. Zo worden de ouderochtend, ouderavond en de mentorgesprekken genoemd als goede opties.

Gezien de verschillende gezinnen en kinderen met diverse problematieken is het lastig om een algemeen aanbod te maken van voorlichting. Toch is het ook leuk en informatief wanneer een grotere groep ouders tegelijkertijd worden voorgelicht over media. Hierdoor krijgen ouders namelijk de kans om ook met elkaar in gesprek te gaan over mediagebruik. Tegelijkertijd is het noodzakelijk dat er in de mentorgesprekken meer aandacht komt voor mediagebruik en mediaopvoeding. Een combinatie van zowel een grotere bijeenkomst, bijvoorbeeld eens per jaar, als aandacht in de mentorgesprekken voor het inzetten van media is waarschijnlijk het meest passend.

Het is tijdens de mentorgesprekken niet de bedoeling dat er een standaard praatje wordt gehouden over media en de gevaren en kansen ervan. Hiervoor zou goed de grotere bijeenkomst ingezet kunnen worden. Zo kunnen de mentorgesprekken blijven waar ze voor bedoeld zijn; individuele ondersteuning aan de gezinnen, passend bij de hulpvraag en situatie van het kind/gezin. Media kan hierin wel een plaats krijgen, dit moet door de pedagogisch medewerkers gesignaleerd worden en aangeboden worden. Zo kan er bij vragen van ouders over bijvoorbeeld dagprogramma, taalontwikkeling, motorische ontwikkeling of bij psycho-educatie gewezen worden op de hulpmiddelen die media biedt. Denk hierbij aan de pictogrammen welke op een tablet of een computer gemakkelijk aan te bieden zijn. Maar ook bijvoorbeeld dat een kind met ADHD meer heeft aan een actief spel waarin het wordt uitgedaagd en geprikkeld wordt om zich te concentreren dan passief naar de televisie te

kijken. Bij kinderen met een taalachterstand en minder interesse in boekjes, of ter afwisseling van boekjes, kan bijvoorbeeld prima samen een spel gespeeld worden op de computer of tablet waarbij gesproken wordt over wat er te zien is. Of dat een kind met autisme meer uitgelegd moet worden dat wat in media gebeurt niet echt is, of zelfs niet in het echt kan en daardoor de fictie beter kan scheiden van de realiteit.

Daarnaast is het uiteraard ook belangrijk om ouders te wijzen op de voorwaarden voor positief mediagebruik. Hierbij kan bijvoorbeeld de kijkwijzer of het PEGI-systeem als hulpmiddel gebruikt worden (NICAM/Kijkwijzer, 2014). Wanneer een kind op internet mag, wat voor kinderen in de leeftijd van twee tot zeven jaar niet wordt aangeraden, is het zeer verstandig om zo genaamde 'parental controls' te installeren. Hiermee wordt voorkomen dat kinderen op websites komen die niet voor kinderen bedoeld zijn. Denk hierbij aan pornografische, gewelddadige en/of commerciële websites (Delfos, 2012).

8.6 Beantwoording hoofdvraag

De hoofdvraag welke aan het begin van het onderzoek is opgesteld luidt als volgt;

Op welke wijze kunnen de pedagogisch medewerkers de ouders van de kinderen van "Dagbehandeling de Vlinder" voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik passend bij de omgeving en methodieken van "Dagbehandeling de Vlinder"?

Welk standpunt ook wordt onderzocht en wat een onderzoeker ook persoonlijk van media vindt, telkens weer komt het belang van (jonge) kinderen begeleiden in de wereld van media naar voren. Jonge kinderen moeten leren hoe zij media horen te gebruiken, hoe zij zich horen te gedragen en op welke manier zij media kunnen invoegen in hun dagelijks leven. Het belang van mediaopvoeding voor kinderen met gedragsstoornissen en gedragsproblemen is nog groter. Zij zijn immers meer vatbaar voor de negatieve invloeden welke bij, verkeerd, mediagebruik komen kijken (Nikken, 2013).

Op dit moment is op "Dagbehandeling de Vlinder" geen standaard aanbod aan ouders welke hen voorlicht of begeleid bij het gebruik van media en de mediaopvoeding van hun kinderen. Dit terwijl, zo blijkt uit het praktijk onderzoek, kinderen media veel gebruiken, gemiddeld twee uur en vijftien minuten op een dag. Dit wijkt niet enorm veel af van de landelijke gemiddelden, maar laat wel zien dat media ook bij deze jonge kinderen een groot deel van hun tijd in beslag neemt. Dat media invloed heeft op kinderen en hun ontwikkeling is een feit. Welke invloed dit precies heeft op een individu is afhankelijk van diverse factoren, onder andere persoonlijkheid, media aanbod en de omgeving. Wel blijkt dat bij jonge kinderen de omgeving de sleutelfactor is tussen een meer positieve of negatieve invloed. Doordat de omgeving uitlegt wat er in de media te zien is, kinderen vraagt wat zij van iets vinden maar ook sociale regels uitlegt in de media leren kinderen wat normaal is, of juist niet, en hoe zij om moeten gaan met wat zij in de media zien. Deze informatie zouden de ouders van de pedagogisch medewerkers, of andere professionals, van "Dagbehandeling de Vlinder" kunnen krijgen.

Het is van belang dat de pedagogisch medewerkers van "Dagbehandeling de Vlinder" informatie krijgen over de effecten van media. Inhoudelijk betekent dit dat zij informatie krijgen over de verschillende doelgroepen van "Dagbehandeling de Vlinder" en op welke manier media een positieve toegevoegde waarde kan hebben. Het is daarbij tevens belangrijk om ouders te wijzen op de voorwaarden voor positief mediagebruik zoals hierboven beschreven. Dit maakt dat kinderen in een veilige omgeving media kunnen leren kennen en gebruiken. Hierbij is het belangrijk dat er ook goed wordt gekeken naar welke gedragsstoornis het kind heeft, dit is namelijk mede van belang op welke manier de media aangeboden kan worden en waar rekening mee moet worden gehouden.

Het volgende schema kan hierbij aangehouden worden, dit schema is specifiek voor kinderen van twee tot zeven jaar.

Schema mediagebruik kinderen met een gedragsstoornis 2 tot 7 jaar

Algemene aandachtspunten

- Er moet balans zijn tussen mediagebruik en andere activiteiten
- Praat met kinderen over de media die wordt gebruikt
- Media kan agressief en negatief gedrag versterken bij kinderen
- Weet wat het kind ziet
- Gebruik programma's en instellingen om het kind te beschermen tegen media welke niet voor zijn/haar leeftijd is bedoelt
- Gebruik de kijkwijzer/ PEGI-registratie als leidraad
- Leer kinderen omgaan met media, zij zullen in een wereld leven waar media altijd zal zijn.
- Elk kind is anders, blijf dus altijd naar het individuele kind en zijn/haar omgeving kijken
- Media kan en mag ook gewoon leuk vermaak zijn!

Autisme

- Biedt realistische filmpjes aan (moeite met scheiden realiteit en fictie)
- Let extra op de interpretatie van sociale situaties en gedrag in media en leg deze uit zodat het kind snapt wat er gebeurt
- Biedt van te voren duidelijke grenzen en regels aan bij mediagebruik
- Media kan als hulpmiddel ingezet worden door bijv. online pictogrammen of een digitale time-timer
- Computerspellen bieden leuk vermaak zonder noodzakelijke interactie met anderen, is dus prettig voor deze kinderen

ADHD

- Er is verband tussen drukke media en druk gedrag, houd hier rekening mee
- Let op geweld en heftige situaties in media, vermijd deze zoveel mogelijk
- Biedt van te voren duidelijke grenzen en regels aan bij mediagebruik
- Zet liever computerspellen in dan de televisie, computerspellen versterken de executieve functies
- Computerspellen bieden snel feedback op hun handelen en houdt deze kinderen scherp

Gedragsstoornissen

- Computerspellen kunnen een positief effect hebben op het competentiegevoel door snelle feedback
- Biedt filmpjes aan met 'voorbeeldgedrag' agressieve en gewelddadige filpjes versterken juist het probleemgedrag
- Biedt van te voren duidelijke regels en grenzen aan bij mediagebruik

Gehechtheid- en hechtingsstoornissen

- Bied de media aan in een veilige omgeving
- Ontdek samen met het kind de media en stimuleer het kind om dit zelf ook te doen
- Gebruik media als ingang voor positieve interactie

Ontwikkelingsachterstanden

- Zet media in gericht op de mentale leeftijd van het kind
- Gebruik bijvoorbeeld de Wii of X-Box om kinderen te stimuleren tot bewegen
- Gebruik computerspelletjes/ tablet om kinderen te stimuleren toch te oefenen wat zij moeilijk vinden

Spraak-taalstoornissen

- Gebruik media om met kinderen hun woordenschat te trainen door erover te praten
- Gebruik goed gesproken media (teletubbies stimuleren bijv. verkeerd taalgebruik door alleen geluiden temaken)

De hoofdvraag richt zich voor namelijk op de pedagogisch medewerkers. Uit de interviews is echter gebleken dat pedagogisch medewerkers het prettig zouden vinden om ouderbegeleiders of gedragswetenschappers als klankbord te kunnen gebruiken wanneer zij mediagebruik of mediaopvoeding met ouders bespreken. De geboden informatie is dus niet alleen van belang voor de pedagogisch medewerkers, maar ook voor de andere professionals van “Dagbehandeling de Vlinder”.

Door ouders daadwerkelijk te gaan ondersteunen bij mediaopvoeding en positief mediagebruik, kan “Dagbehandeling de Vlinder” ook voldoen aan de adviezen zoals deze door het NJI (2011) gegeven zijn. Dit advies houdt in; het vergroten van de bewustwording, informatie en voorlichting geven, praktische ondersteuning en pedagogische advisering bij mediagebruik.

In de voorgaande deelvragen is ingegaan op de factoren en omstandigheden welke een rol spelen bij de voorlichting en ondersteuning bij positief mediagebruik. Het is het meest passend bij “Dagbehandeling de Vlinder” wanneer eens per jaar tijdens een van de ouderochtenden over media wordt gesproken. Er zijn regelmatig ouderochtenden en de thema’s hiervan zijn vrij in te vullen. Aangezien media voor iedereen toegankelijk is en door de meeste kinderen van “Dagbehandeling de Vlinder” dagelijks meerdere uren wordt gebruikt is dit een thema wat aansluit bij de praktijk. Omdat voor positief mediagebruik specifieke voorwaarden nodig zijn, is het goed om ouders hierover voor te lichten. Dit kan in de toekomst tevens incidenten voorkomen.

Als praktisch handvat zal er een beroepsproduct ontwikkeld worden welke antwoord geeft op de gestelde hoofdvraag. Dit beroepsproduct zal twee verschillende presentaties omvatten. Eén presentatie voor ouders waarin specifiek in wordt gegaan op wat zij voor hun kind(eren) kunnen doen om media leuk en veilig te houden. Deze presentatie kan bijvoorbeeld gebruikt worden op de ouderochtenden (of avonden). Hierdoor wordt erin gegaan op de eerste twee taken van professionals als het gaat om ondersteuning bij mediaopvoeding/positief mediagebruik namelijk vergroten van de bewustwording en informatie en voorlichting geven. De andere presentatie is voor de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” waarin informatie wordt gegeven over hoe zij ouders kunnen ondersteunen bij positief mediagebruik. Deze presentatie, de hand-out ervan en bovenstaand schema, zijn bedoeld als naslagwerk voor de pedagogisch medewerkers en andere professionals. Deze informatie gaat gedetailleerder in op de specifieke behoeften van kinderen met een bepaalde stoornis of ontwikkelingsachterstand. De pedagogisch medewerkers kunnen hieruit dan zelf selecteren wat passend is bij welk kind en gezin. Dit kan dan vervolgens besproken worden in mentorgesprekken wanneer een pedagogisch medewerker signaleert dat media van toegevoegde waarde zou kunnen zijn. Hierdoor wordt er ook ingegaan op de andere taken zoals door het NJI(2011) geadviseerd; praktische ondersteuning en pedagogische advisering bij mediagebruik.

Beide presentaties worden achter gelaten op “Dagbehandeling de Vlinder” zodat de professionals er in de toekomst zelf mee aan de slag kunnen.

Naast de presentaties welke mee worden gegeven is de aanbeveling op de pedagogisch medewerkers te stimuleren om te blijven nadenken over mediaopvoeding. Het advies is dan ook aan de gedragswetenschappers om in een methodische werkbegeleiding in te gaan op mediaopvoeding en hoe dit verder specifiek vormgegeven kan worden in de praktijk. Op deze manier worden de pedagogisch medewerkers geprikkeld om over mediaopvoeding en mediagebruik te blijven nadenken en dit in te zetten in de ouderbegeleiding.

9. Vooruitblik

Aan het einde van het onderzoek wordt een beroepsproduct meegegeven aan “Dagbehandeling de Vlinder” waarmee zij ouders kunnen gaan voorlichten en ondersteunen bij positief mediagebruik. Het zou goed zijn om in de toekomst te monitoren hoe deze voorlichting en ondersteuning verloopt na het aanbieden van het beroepsproduct. Is er daadwerkelijk iets verandert en sluit het beroepsproduct voldoende aan bij de praktijk en visie van “Dagbehandeling de Vlinder” en “Stek Jeugdhulp”.

Tijdens dit onderzoek is er minder aandacht geweest voor mediagebruik op de groepen en welke toegevoegde waarde dit zou kunnen hebben. In de toekomst zou het wellicht interessant zijn voor “Dagbehandeling de Vlinder” om te weten op welke manier media ook in de groepen en de behandeling een plaats zou kunnen krijgen. Hierbij gaat het vooral om de digitale media en niet zozeer de (prenten)boeken. Deze worden namelijk al ruimschoots ingezet op alle groepen met duidelijke doelen. Een van de pedagogisch medewerkers gaf aan in de interviews dat zij duidelijk meer kansen zag voor het gebruik van bijvoorbeeld tablets of computers op de groep. Ook omdat de kinderen die naar de kleuterklas gaan leren werken met het digi-bord. Dit zou het volgens haar ook makkelijker maken om met ouders het gesprek aan te gaan over mediagebruik.

Vanwege de snelle ontwikkelingen op het gebied van media en technologie is het aan te bevelen dat over enkele jaren het onderzoek opnieuw beken wordt. Het is nodig dat het onderzoek gecontroleerd word en gekeken wordt of het advies en de bijbehorende theorie nog relevant is.

Ook is het, het onderzoeken waard of er mogelijkheden zijn om een van de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” op te leiden als Media Coach. Dit zou een toegevoegde waarde kunnen zijn voor het professioneel handelen van de pedagogisch medewerkers en ouderbegeleiders op het gebied van media en voorlichting daarover.

10. Evaluatie en discussie

10.1 Sterke punten van het onderzoek

Het onderzoek is opgestart naar aanleiding van negatieve praktijkervaringen welke vragen deden oproepen bij pedagogisch medewerkers van “Dagbehandeling de Vlinder”. Hierdoor sluit het onderzoek aan bij de dagelijkse praktijk van “Dagbehandeling de Vlinder”.

Daarnaast is het onderzoek vernieuwend. Media was geen standaard gespreksonderwerp en vaak werd pas ingegrepen wanneer er een incident was geweest waar media invloed op heeft gehad. Gezien de theoretische inhoud is het onderzoek wellicht minder vernieuwend, maar omdat het voor “Dagbehandeling de Vlinder” een nieuw onderwerp is, is dit voor hun praktijk een vernieuwend aanbod.

Voor het praktijkonderzoek zijn veel respondenten bevraagd. Van de 42 kinderen die behandeling krijgen op “Dagbehandeling de Vlinder” hebben twintig ouders gereageerd met de enquête. Gezien eerdere ervaringen met het afnemen van enquêtes is dit een hoog aantal respondenten. Van de vijftien pedagogisch medewerkers zijn er veertien geïnterviewd. Daarnaast is een gedragswetenschapper en een ouderbegeleider geïnterviewd. Dit maakt dat alle betrokken partijen bij de kinderen en gezinnen welke gaan over gezinsbegeleiding en ouderbegeleiding bevraagd zijn.

Door het brede literatuuronderzoek en de brede doelgroep van “Dagbehandeling de Vlinder” is het waarschijnlijk dat de uitkomst van het onderzoek en het beroepsproduct ook bij andere organisaties gebruikt zou kunnen worden. Om dit met meer zekerheid te zeggen zou er een vervolgonderzoek moeten komen naar de bruikbaarheid van het beroepsproduct in verschillende organisaties.

10.2 Zwakke punten van het onderzoek

Een van de grootste zwakke punten van het onderzoek is, dat lastig te zeggen is welke invloed media precies heeft op een kind. Er zijn teveel overige factoren welke invloed hebben op het gedrag van kinderen. Hierdoor is het niet mogelijk om een algemene aanpak te adviseren over het voorlichten en ondersteunen bij positief mediagebruik. Er wordt van de pedagogisch medewerkers dus gevraagd dat zij de informatie kunnen toepassen in individuele situaties.

Bij aanvang van het onderzoek was het plan om verschillende jeugdzorginstellingen te interviewen over hun aanpak en visie op het gebied van media. Echter is het niet gelukt om meer dan één organisatie inhoudelijk te bevragen. Helaas werd door diverse organisaties na meerdere keren bellen en contact via e-mail niet geantwoord of werd medegedeeld dat men geen interesse had om mee te werken aan het onderzoek. Dit kan verschillende verklaringen hebben. Een daarvan is het grote aantal aan aanvragen voor medewerking aan afstudeeronderzoeken. Naast de huidige transitie gaat hier veel (dure) tijd in zitten voor instellingen en hierdoor worden keuzes gemaakt aan welke onderzoeken meegewerkt wordt. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat er weinig tot geen interesse is in het onderzoeksonderwerp. Wellicht zijn andere instellingen hier bij de doelgroep twee tot zeven jaar ook niet mee bezig, of vinden zij het onderwerp niet van toegevoegde waarde voor de praktijk.

Een ander zwak punt van het onderzoek is dat er niet met zekerheid gezegd kan worden dat deze manier van voorlichten aan zal slaan bij de praktijk van “Dagbehandeling de Vlinder”. Er is tijdens interviews aandacht geweest voor de voor en nadelen van de gekozen manier van voorlichten. Echter kan pas na een proefperiode daadwerkelijk worden gezegd of dit de beste manier is.

Vanwege de privacy van ouders en hun kinderen is niet specifiek ingegaan op persoonlijke kenmerken van kinderen behalve de leeftijd. Dit omdat professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” en eventueel andere mensen, ouders en kinderen zouden kunnen herkennen. Dit omdat het relatief gezien een kleine groep ouders is die mee hebben gedaan aan het onderzoek en er kinderen zijn met heel specifieke problematiek.

Een algemeen zwak punt van onderzoek over mediagebruik en mediaopvoeding, en wat dus

ook geldt voor dit onderzoek, is dat de ontwikkelingen op het gebied van media en technologie heel snel gaan. De onderzoeken zijn daardoor al snel verjaard. Hierdoor is blijvend onderzoek nodig, ook naar de effecten op kinderen en hun gedrag en ontwikkeling. Het is aannemelijk dat het advies wat nu wordt gegeven over enkele jaren niet meer relevant is.

11. Literatuurlijst

- Afbeelding voorzijde; <http://www.digidreumes.nl/nl/site/effecten-mediagebruik/139>
- Academie Media en Maatschappij (2015). *Nationaal Keurmerk Mediawijsheid*. Verkregen op 10 april, 2015 via <http://www.nomc.nl/index.php/keurmerk>
- Boer, C. de en Brennecke, S. (2014). *Media en publiek*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Boom Psychologie. (2014). *Autismespectrumstoornissen in de DSM-5*. Verkregen op 8 december, 2014 via http://www.boompsychologie.nl/nieuws/artikelen/magazine_artikel/12/Autismespectrumstoornissen-in-de-DSM-5
- Boom Psychologie. (2014). *DSM-5 Aandachtsdeficiëntie-/ hyperactiviteitsstoornis*. Verkregen op 12 december, 2014 via http://www.boompsychologie.nl/nieuws/artikelen/magazine_artikel/18/Gratis-whitepaper-DSM-5-Aandachtsdeficiëntie-hyperactiviteitsstoornis
- Both, K. (2011). *Jonge kinderen en nieuwe media. Een realistische blik*. HKJ, juni 2001, p. 14-16.
- CJG (2014). *Voorlezen is belangrijk voor de taalontwikkeling van baby's*. Verkregen op 23 december, 2014 via <https://www.centrumjeugdengazin.nl/baby/opvoeding-en-gedrag/media/voorlezen-babys>
- Dam, H. van (2014, 11 juni). Goed gebruik van media stimuleren. *Reformatorisch Dagblad*, p. 24.
- Delfos, M.F. (2012). *In 80 dagen de virtuele wereld rond*. Amsterdam: SWP Uitgevers
- Delfos, M.F. (2013). *Opvoedersgezocht (m/v), virtuele wereld#*. PIP, oktober 2013, p. 37-39.
- Donk, C. van der & Lanen, B. van (2011). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho
- Dujardin, A. (2014, 19 april). iPad niet slechter dan stoepkrijt en blokkendoos. *Trouw*, p. 7.
- Eastman, W. (2001). *Media Culture and Media Violence: Making the Television Work for Young Children, Early Childhood Educators, and Parents*. A paper presented at the Third World Forum on Early Care and Education, Athens, Greece April 24 - 27, 2001
- Europese Unie (2015). *Audiovisueel en mediabeleid*. Verkregen op 8 mei, 2015 via http://europa.eu/pol/av/index_nl.htm
- Hartog-Polkerman, C. (2012). Begeleiding van kinderen met ODD en/of CD. Vol. 4, Issue 3, 22-24
- Haverhals, B. (2012) *Autisme en mediaopvoeding*. Verkregen op 10 december, 2014 via http://www.helpendehanden.nl/content/files/Files/Autisme/Autisme_en_mediaopvoeding_sept_2012_Helpende_Handen.pdf
- Jongman, K. (2014). *Plan Media Coach Jarabee*. Verkregen via Jarabee (niet openbaar verkrijgbaar)
- Kirkorian, H.L., Wartella, E.A. & Anderson, D.R. *Media and Young Children's Learning*. Vol. 18, No. 1, Children and Electronic Media (Spring, 2008). (pp. 39-61)
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie I*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Kok, J.F.W.(1988). *Specifiek Opvoeden. Orthopedagogische theorie en praktijk*. Amersfoort, Uitgeverij Acco
- Kroonsberg, H. (2014). *Studentenhandleiding Afstuderen*. Verkregen op 5 september, 2014 via n@tschool.
- Letterie, M., Nikken, P. & Walker, A. (2000). *Waar kijken ze naar? Kleuters. Boeken, televisie, computers. Antwoorden voor ouders*. Tilburg, Uitgeverij Zwijsen Algemeen B.V.
- Liesthout, T. van (2009). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Mediawijzer (2014). *White Paper. Ukkies: hun brein en mediaopvoeding*. Verkregen op 26 mei, 2014 via http://www.mediaukkie.nl/media/91933/white_paper_ukkies_hun_brein_en_mediaop

- [voeding_april_2014-mediawijzer.pdf](#)
- Mediawijzer(2014). *De ontmoetingsplek voor makers van mediawijsheid*. Verkregen op 17 mei, 2014 via <http://www.mediawijzer.net/>
- NICAM/ Kijkwijzer. (2014). *Kijkwijzer uitgelegd*. Verkregen op 23 oktober, 2014 via, <http://www.kijkwijzer.nl/kijkwijzer>
- Nikken, P. (2013). *Media risico's voor kinderen. Een verkenning*. Verkregen op 30 mei, 2014 via <http://igz.captise.nl.ezproxy.hro.nl/DigiBibJGZ/tabid/65/DMXModule/454/Default.aspx?EntryId=5250>
- Nikkelen, S. W. C., Valkenburg, P. M., Huizinga, M., & Bushman, B. J. (2014). *Media Use and ADHD-related behaviors in children and adolescents: A meta-analysis. Developmental Psychology*, 2014. Verkregen op 12 december, 2014 via http://www.ccam-ascor.nl/images/stories/publications/Journal_PDF_ENG/online_first/NikkelenValkenburgHuizingaBushman_DevPsych_CcaMsite.pdf
- NJI en Stichting Mijn Kind Online (2013). *Professionals en ondersteuning bij media opvoeding*. Verkregen op 30 mei, 2014 via <http://igz.captise.nl.ezproxy.hro.nl/DigiBibJGZ/tabid/65/DMXModule/454/Default.aspx?EntryId=5115>
- NJI (2014). *Dossier Mediaopvoeding, Definitie*. Verkregen op 30 mei, 2014 via <http://www.nji.nl/Mediaopvoeding-Achtergronden-Definitie>
- NJI (2014). *Dossier Mediaopvoeding, Wet en Regelgeving*. Verkregen op 23 oktober, 2014 via <http://www.nji.nl/Mediaopvoeding-Beleid-Wet-en-regelgeving>
- NJI (2011) *Opvoedondersteuning bij Mediaopvoeding*. Verkregen op 20 februari, 2015 via http://www.nji.nl/nl/opvoedondersteuning_bij_mediaopvoeding.pdf
- Nu.nl (2014). Meer dan de helft van de jongeren verslaafd aan mobieltje. Verkregen op 18 juni, 2014 via <http://www.nu.nl/lifestyle/3799379/meer-dan-helft-van-jongeren-verslaafd-mobieltje.html>
- Nu.nl (2014). Nieuw onderzoek naar invloed mobieltjes op kinderhersenen. Verkregen op 18 juni, 2014 via <http://www.nu.nl/zoeken/?q=invloed+mobieltjes>
- Oord, S. van der, Ponsioen, A.J.G.B., Geurts, H.M., Ten Brink, E.L., & Prins, P.J.M. (2014) EF game training in children with ADHD: A pilot study of the efficacy of a computerized EF remediation training with game elements for children with ADHD in an outpatient setting. *Journal of Attention Disorders*, 18(8), 699-712. Verkregen op 12 december, 2014 via <http://www.gamingandtraining.nl/wp-content/uploads/2012/08/JAD-BB-2012-Oord-Braingame.pdf>
- Opvoed informatie. (2014). *Media*. Verkregen op 23 december, 2014 via <http://www.opvoeden.nl/peuter/opvoeding-en-gedrag/media/>
- Ouders Online (2014). *Worden kinderen druk van mediagebruik?* Verkregen op 12 december, 2012 via <http://www.ouders.nl/artikelen/worden-kinderen-druk-van-mediagebruik>
- Overheid.nl (2014). *Wet en Regelgeving. Wetboek van Strafrecht. Artikel 240a*. Verkregen op 23 oktober, 2014 via http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/TweedeBoek/TitelXIV/Artikel240a/geldigheid_sdatum_23-10-2014
- Prins, P.J.M., Dosis, S., Ponsioen, A.J.G.B. & Ten Brink, E.L. (2007). Nieuwe generaties, nieuwe media. ADHD behandelen met een computergame. *Kind en Adolescent Praktijk*, 5, 158-165. Verkregen op 12 december, 2014 via http://www.gamingandtraining.nl/wp-content/uploads/2012/09/KAP_ADHD_Nieuwe-media-4-2007-Prins158.pdf
- Richter, J. (2012). *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen*. Bussum: Coutinho
- Rijksoverheid (2014). *Passend onderwijs*. Verkregen op 2 juni, 2014 via

- <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/speciaal-onderwijs>
- SCRiBBR. (2015) *Kwalitatief vs. Kwantitatief onderzoek*. Verkregen op 21 april, 2015 via <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwalitatief-vs-kwantitatief-onderzoek/>
- Sizoo, B. B. (2010). *Ontwikkelingsstoornissen en verslaving; een fenotypische, endofenotypische en genetische verkenning*. Verkregen op 12 december, 2014 via <https://www.dimence.nl/SiteCollectionDocuments/Proefschrift%20Bram%20Sizoo.pdf>
- Spelen Helpt (2015). *Spelen Helpt. Praktijk voor sociale en emotionele begeleiding*. Verkregen op 4 mei, 2015 via <http://spelenhelpt.nl/sites/default/files/Folder-Spelenhelpt.pdf>
- Stek Jeugdhulp (2014). *Over Stek. Programma's Midden-Holland. Dagprogramma's: De Vlinder*. Verkregen op 2 december, 2014 via <http://www.stekjeugdhulp.nl/nl/stek-voor-verwijzers/programmas/12/mh>
- Stek Jeugdhulp (2014). *Over Stek. Visie*. Verkregen op 17 mei, 2014 via <http://www.stekjeugdhulp.nl/nl/over-stek/visie/15>
- Stek Jeugdhulp (2014). *Transitieplan*. Alleen intern te verkrijgen via Stek Intranet.
- Stek Jeugdhulp. (2010) *De Rode Draden*. Alleen intern te verkrijgen via Stek Intranet.
- Stichting Mediawijzer (2014). *Mediawijzer*. Verkregen op 17 mei, 2014 via <http://mediawijzer.nl/>
- Stichting Mijn Kind Online & Mediawijzer (2013). *Iene miene media*. Verkregen op 17 mei, 2014 via <http://mijnkindonline.nl/sites/default/files/uploads/lene%20Miene%20Media%202013%20def%20met%20DROv3%20DEF%20june%20SMALL%20v8.pdf>
- Valkenburg, P. (2012). *Beeldschermkinderen. Theorieën over kind en media*. Den Haag: Boom Lemma uitgeverij
- Van Dale. (2014). *Betekenis 'opvoeden'*. Verkregen op 22 oktober, 2014 via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=opvoeden&lang=nn#.VEdlvPmsVbc>
- Van 't Veld, A. (2009). *De Wii in therapie*. Verkregen op 22 december, 2014 via <http://chw.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:22000/DS1/>
- Wing Easton, I. (2014, 5 februari). Lekker met een boek of e-reader op de bank. De Volkskrant, p. 33.

12. Bijlagen

Bijlage 1

Oriënterende enquêtes mei 2014

- Als je de term media hoort, waar denk je dan aan?
- Welke vragen krijg je van ouders of heb je wel eens gekregen van ouders over media (gebruik)?
- Welke vragen heb je zelf m.b.t. media (gebruik) op de groep? (denk hierbij ook aan gedrag wat kinderen laten zien door de invloed van media.)
- Welke vragen heb je zelf m.b.t. het geven van advies/ tips over media (gebruik) aan ouders/ opvoeders?
- Wat zou je echt willen weten over media (gebruik) en jonge kinderen (tot 7 jaar)

Bijlage 2

Interview Pedagogisch Medewerkers

Het interview zal gaan over mediagebruik en mediaopvoeding op “Dagbehandeling de Vlinder”. Mediagebruik is de term waarmee bedoelt wordt welke media de kinderen gebruiken, dit kan zowel het zelf gebruiken of het kijken van media zijn als het meekijken met anderen. Onder mediaopvoeding wordt verstaan, kinderen leren omgaan met media in hun dagelijks leven. Daarnaast kun je mediaopvoeding ook anders interpreteren, namelijk dat kinderen worden opgevoed door de media om hen heen.

Bij jou goedkeuring zal het interview opgenomen worden. De interviews zullen anoniem maar woordelijk terug te vinden zijn in de bijlagen van het verslag. Over de presentatie van het verslag krijgen jullie later nog bericht, tijdens de presentatie zullen de resultaten anoniem besproken worden. De interviews zullen voor geen andere doeleinden gebruikt worden dan dit onderzoek.

- Vind je het goed dat dit interview wordt opgenomen?
- Welke media wordt er bij jullie op de groep gebruikt en hoe vaak?
- Worden de kinderen begeleid in het gebruiken van de media?
- Zo ja, hoe?
- Hoe sta je tegenover mediagebruik en kinderen met een gedragsstoornis?
- Sta je stil bij de invloed van media op het gedrag of de ontwikkeling van kinderen?
- Zo ja, op welke manier?
- Zo nee, hoe komt dit?
- Krijg je van ouders weleens vragen over mediagebruik van hun kind?
- Zo ja, welke vragen?
- Vraag je ouders wel eens naar mediagebruik van hun kind?
- Zo ja, wat vraag je dan?
- Wanneer mediagebruik en mediaopvoeding een onderwerp is waar ouders minimaal één keer over voorgelicht moeten worden in de tijd dat hun kind op de Vlinder is, hoe zou je dit voor je zien?
- Wanneer mediagebruik en mediaopvoeding een standaard gespreksonderwerp wordt in oudergesprekken, net als bijv. veiligheid, hoe zie je dit voor je?
- Wat zou je nodig hebben om mediagebruik te bespreken met ouders, denk hierbij aan informatie, materialen, een checklist etc.
- Heb je zelf nog aanvullingen

Bijlage 3

Interview Gedragswetenschapper

Donderdag 26 maart 2015 10.00-10.30

- O: Het onderzoek gaat over hoe ouders gestimuleerd of begeleid kunnen worden tot positief mediagebruik. Bij media kun je heel breed denken, bij de kleine kinderen zeker, het gaat dan over (prenten)boeken, televisie, iPad, tablet, internet, computerspelletjes etc. Ik heb enquêtes afgenomen bij ouders, en gemiddeld gebruikt een kind 2 uur en een kwartier media per dag, thuis. En daarin heeft de televisie het grootste aandeel. De pedagogisch medewerkers hebben aangegeven dat er niet standaard over wordt gesproken met ouders. Vijf pm'ers geven aan dat ze er wel over praten, en drie daarvan doet het dan alleen als ze bepaald gedrag signaleren. De rest zegt er niet mee bezig te zijn geweest of heeft nog geen gedrag gesignaleerd wat ze willen bespreken. Onderzoeken geven aan dat dit normaal is, maar zeggen ook, dat gezien de hoeveelheid invloed media heeft en hoe jong kinderen zijn als ze ermee in aanraking komen, dat hier wel standaard over gesproken zou moeten worden met ouders.
- Hoe zie jij dit?
- Dat kreeg ik ook terug van de pm'ers, van het is toch een onderwerp waarover ouders zich snel aangevallen voelen.
- Ik kreeg dat ook terug van de pm'ers, daarbij gaven ze ook verschillende opties van hoe we dat zouden kunnen bespreken van je kunt het meenemen in de dagelijkse routine, ouderochtend of ouderavond met een workshop achtig is en er zijn er ook een paar die zeggen van ik zou dat wel in een mentorgesprek willen bespreken. Wat zou voor jou de beste plek zijn om dat mee te nemen.
- Wat zou daarvoor nodig zijn om dat goed te kunnen bespreken?
- En je noemde het net al een beetje, van je moet uit kijken met je eigen mening te delen of wat wil je uitdragen, zijn er meer dingen waarvan jij zegt hier moeten we op letten als we dat gaan bespreken met ouders.
- En zijn er dan nog materialen van dat zou prettig zijn of handig zijn, uit ervaring, om te gebruiken.
- Ja om te bespreken of meegeven.

Bijlage 4

Interview Ouderbegeleider

Donderdag 26 maart 2015 11.30-12.00

- O: Het onderzoek gaat over hoe ouders gestimuleerd of begeleid kunnen worden tot positief mediagebruik. Bij media kun je heel breed denken, bij de kleine kinderen zeker, het gaat dan over (prenten)boeken, televisie, iPad, tablet, internet, computerspelletjes etc. Ik heb enquêtes afgenomen bij ouders, en gemiddeld gebruikt een kind 2 uur en een kwartier media per dag, thuis. En daarin heeft de televisie het grootste aandeel. De pedagogisch medewerkers hebben aangegeven dat er niet standaard over wordt gesproken met ouders. Vijf pm'ers geven aan dat ze er wel over praten, en drie daarvan doet het dan alleen als ze bepaald gedrag signaleren. De rest zegt er niet mee bezig te zijn geweest of heeft nog geen gedrag gesignaleerd wat ze willen bespreken. Onderzoeken geven aan dat dit normaal is, maar zeggen ook, dat gezien de hoeveelheid invloed media heeft en hoe jong kinderen zijn als ze ermee in aanraking komen, dat hier wel standaard over gesproken zou moeten worden met ouders.
- Hoe zie jij dit?
- Dat is wel opvallend, want uit mijn enquête komt dat geen enkele ouder vragen heeft.
- Komt dat dan vooral in mentorgesprekken voor?
- Uit de gesprekken met de pm'ers zei eigenlijk iedereen van ja het is wel een onderwerp van waar we meer mee zouden kunnen, misschien wel moeten. En dan werden verschillende ideeën geopperd van een ouderochtend/avond, dagelijkse routine of mentorgesprekken. Op welke manier zou jij dit onderwerp meer een plek willen geven?
- waarmee moet rekening gehouden worden als dit wordt besproken met ouders?
- En wat zou nodig zijn om dit meer te bespreken met ouders?
- En waar zouden we voor moeten waken met het bespreken van de onderwerpen mediagebruik, mediaopvoeding.
- Zijn er nog dingen van ondersteunend materiaal die handig zijn om te gebruiken.
- Ja echt de doelgroep van de vlinder
- Ja dat is zeker wel de bedoeling.

Bijlage 5

Enquête ouders

Hoe oud is uw kind? (Omcirkel het antwoord wat het beste past)

3-5 jaar 5-7 jaar

Welke media gebruikt uw kind dagelijks? (meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Boeken

☐ Kranten/tijdschriften

☐ Televisie

☐ Internet

☐ Ipad/ tablet

☐ Telefoon

☐ Spelcomputer (Wii, Nintendo DS,
playstation, etc)

Hoeveel minuten maakt uw kind gemiddeld gebruik van de hierboven aangekruiste media?
(omcirkel het antwoord wat het beste past)

Boeken	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Krant/tijdschrift	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Televisie	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Internet	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Ipad/Tablet	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Telefoon	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur
Spelcomputer(Wii, Nintendo DS, playstation, etc)	30 min. – 1 uur - 1.5 uur - 2 uur - meer dan 2 uur

Welke media gebruikt uw kind, maar niet dagelijks en hoe vaak?

0 Boeken	 keer per week
0 Kranten/ tijdschriften	 keer per week
0 Televisie	 keer per week
0 Internet	 keer per week
0 Ipad/ tablet	 keer per week
0 Telefoon	 keer per week
0 Spelcomputer (Wii, Nintendo DS, playstation, etc)	 keer per week

Kijkt of doet u mee met uw kind wanneer uw kind media gebruikt?

Ja/ Nee

Zo ja, op welke manier?

Heeft u vragen over het mediagebruik van uw kind?

Ja/ Nee

Zo ja, welke vragen?

Zo ja, stelt u deze vragen aan de pedagogisch medewerker van de groep?

Ja/ Nee

Waarom wel/niet?

Heeft u verder nog opmerkingen over het onderwerp media en uw kind?

Hartelijk bedankt voor het invullen!

Beroepsproduct

Positief mediagebruik met kinderen

Hoe de “Dagbehandeling de Vlinder” ouders kan ondersteunen en begeleiden bij het positief inzetten van diverse media voor kinderen.

Daniëlle Kaastra, 0845668
Pedagogiek. Uitstroomprofiel Jeugdzorgwerker
Hogeschool Rotterdam
Opdrachtgever: Nina van Duuren, “Dagbehandeling de Vlinder” Stek Jeugdhulp
Afstudeerbegeleider: Begum Coskun
Tweede lezer: Marjolijn Schouten
Juni 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Ouderochtend	4
Voorlichting aan professionals	8
Kritische reflectie op het beroepsproduct	13
Bijlagen	14
Schema mediagebruik kinderen met een gedragsstoornis 2 tot 7 jaar	

Inleiding

Naar aanleiding van het advies volgend op het onderzoek 'Positief mediagebruik met kinderen' zijn er twee presentaties ontwikkeld. Een presentatie voor een ouderochtend/ouderavond met als thema 'Mediaopvoeding'. De andere presentatie richt zich op de professionals van "Dagbehandeling de Vlinder". Van elke presentatie wordt hieronder het doel besproken. Beide presentaties zijn gegeven op "Dagbehandeling de Vlinder". Ook worden beide presentaties achtergelaten op "Dagbehandeling de Vlinder", dit omdat ze dan beide herhaalt kunnen worden en als naslagwerk voor de professionals kunnen gelden. Dit beroepsproduct hoort expliciet bij het onderzoek "Positief mediagebruik met kinderen" en kan daar niet los van gezien worden. In het onderzoek wordt verwezen naar dit beroepsproduct en andersom. Voor een volledig beeld over mediaopvoeding zijn dus beide documenten nodig.

Ouderochtend

Naar aanleiding van het advies wat gegeven is over voorlichting over en begeleiding bij mediaopvoeding op “Dagbehandeling de Vlinder” is op 19 mei 2015 een eerste ouderochtend gegeven over mediaopvoeding. Tijdens deze ouderochtend is informatie gegeven aan ouders over media en mediaopvoeding en is er samen met ouders in gesprek gegaan over het mediagebruik van hun kind(eren). Ouders vonden veel herkenning in de voorlichting en de moeilijkheden omtrent mediagebruik. Bijzonder was dat bij de enquêtes werd aangegeven dat er geen vragen zijn over mediagebruik en mediaopvoeding. Tijdens de ouderochtend kwamen er wel degelijk vragen naar boven. Het mooie van de ouderochtend was dat ouders met elkaar in gesprek kunnen gaan over media. Er zijn tips en ervaringen uitgewisseld.

Inhoudelijk is de presentatie ingegaan op wat media is, wat mediaopvoeding is. Daarnaast is er ingegaan op de risico's van mediagebruik en wat de voorwaarden zijn van positief mediagebruik. Ouders gingen hierop in en vonden herkenning in de risico's. Ook vonden ouders herkenning in wat welk werkt voor positief mediagebruik. Ouders gaven aan dat het een leerzaam onderwerp is en dat zij het prettig vonden om het met professionals en andere ouders te hebben over mediagebruik.

Ook de aanwezige ouderbegeleiders gaven aan dat het onderwerp goed is om te bespreken en dat zij merken dat het onderwerp leeft onder ouders.

Zowel ouders als professionals gaven aan dat de presentatie aansluit en dat het een goed onderwerp is om jaarlijks terug te laten komen als thema ochtend/avond.

Belangrijke aandachtspunten tijdens een ouderochtend zijn dat er ruimte is om te praten/ uit te wisselen tussen ouders en professionals. Het is belangrijk dat er professionals bij zijn die inhoudelijk goed op de hoogte zijn van media en jonge kinderen. Ouders stellen vragen en hebben naast een empowerende aanpak behoefte aan advies en informatie.

Tijdens de presentatie zijn twee filmpjes bekeken. De ene gaat over Remco Pijpers, een onderzoeker op het gebied van media en jonge kinderen, die vertelt hoe hij zijn eigen kinderen leert omgaan met media. De andere gaat over waarom media zo interessant is voor kleine kinderen. Het was leuk om te zien dat ouders herkenning maar ook tips vonden in de filmpjes. Dit maakte het verhaal levendiger en meer beeldend.

De conclusie van de ouderochtend is dat het een onderwerp is wat aanslaat, waar ouders behoefte aan hebben om met elkaar over te praten maar ook om informatie over te krijgen van professionals. Alle ouders gaven aan dat zij de ochtend als leerzaam en nuttig hebben ervaren en dat zij vinden dat andere ouders ook de kans moeten krijgen om dit een keer mee te maken.

Ouderochtend Mediaopvoeding

Programma

- 8.45-9.00 inloop
- 9.00-9.30 informatie over media en mediaopvoeding
- 9.30-9.45 pauze met koffie/thee
- 9.45-10.15 uitwisseling van ervaringen en ideeën
- 10.15 afronding

Onderzoek op de Vlinder

- Negatieve praktijk ervaringen met kinderen door verkeerd media gebruik
- Wisselende visies over media gebruik

Media en mediaopvoeding

- Wat is media?
- Kinderen leren omgaan met media in hun dagelijks leven.
- Kinderen worden ook beïnvloed en gevormd door media, media voedt hen dus ook op.

Welke media worden door de kinderen van de Vlinder gebruikt?

(respons van 20 van de 42 kinderen)

Media (meerdere antwoorden mogelijk)	Aantal kinderen	Gemiddelde tijd (minuten)
(Prenten)boeken	17	34
Kranten/tijdschriften	1	30
Televisie/DVD	16	78
Internet	4	34
iPad/tablet	8	40
Telefoon	1	60
Spelcomputer	0	0

Risico's van media

Er zijn grote risico's wanneer media niet aansluit of schadelijk is. Bijvoorbeeld;

Hevige angsten, agressie, eindeloos nadoen, fictie en realiteit niet meer kunnen scheiden, te weinig tijd voor spelen en sociale interacties, niet meer willen/kunnen stoppen met media
Deze risico's zijn grotendeels te voorkomen!

Filmpje Remco Pijpers

Wat valt op wanneer je dit hoort?

Wat kun je als ouder doen om media veilig te houden?

Kleine kinderen hebben volwassenen nodig om de wereld te ontdekken

'schijnveiligheid'

Er zijn dus voorwaarden nodig om kinderen veilig van de media gebruik te laten maken

Wat kun je als ouder doen om media veilig te houden?

Kijk mee met je kind

Laat je kind nooit alleen op internet of met de afstandsbediening

Beschermende programma's voor op de tv, computer én tablet installeren

Oudere broers en/of zussen? Zorg dat het jongere kind geen schadelijke media mee kan kijken/horen!

Wat kun je als ouder doen om media veilig te houden?

Vermijd agressie/ agressief taalgebruik

Vermijd enge programma's / spellen

Vermijd programma's /spellen die bedoelt zijn voor oudere kinderen.

Mocht je kind dit toch zien, leg uit wat er gebeurt en dat het bijvoorbeeld niet normaal is om ruzie op te lossen door te slaan of schelden

Maak van te voren afspraken over hoelang, wanneer en wat je kind mag zien. Wees hierin consequent en duidelijk.

Filmpje mediawijsheid kleine kinderen

Hoe kun je media dan ook nog leuk en leerzaam maken?

Media is leuk als vermaak en ontspanning, het is niet verkeerd om ook gewoon leuke dingen te doen zonder er perse iets van te leren

Jonge kinderen leren door interactie met hun omgeving.

Praat met je kinderen over wat je ziet of doet, zo werk je bijvoorbeeld aan woordenschat, op je beurt wachten en samenspelen of kijken.

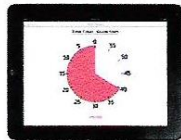
Probeer beeldschermtijd te beperken tot ongeveer een uur per dag, zo komt je kind ook nog toe aan spelen.

Media als hulpmiddel

Als jij even tijd voor andere kinderen, het huishouden of jezelf nodig hebt, is een filmpje een prima middel om je kind even te vermaken.

Timetimer app, handig voor bijvoorbeeld verjaardagen of dagjes uit

www.autiplan.nl voor een picto-dagprogramma online en op je tablet/smartphone

Media als hulpmiddel

Door spellen krijgen kinderen snel feed-back op hun handelen, ook als ze dingen goed doen, goed voor zelfvertrouwen en gevoel van 'ik kan het!'

Voor kinderen die nieuwe dingen eng vinden, is media heel leuk om te verkennen en nieuwe dingen te proberen

Spellen op de spelcomputer, computer of tablet zijn ideaal om samen-spelen te oefenen.

Uit eerste onderzoeken lijkt te komen dat de Wii een goed middel is voor de motorische ontwikkeling en de grove hand-oog coördinatie

Conclusie

Media is geen vervanger voor de 'echte' wereld, maar wel een hele leuke toevoeging

Balans tussen mediagebruik en gewoon spelen en ontdekken is belangrijk

Weet wat je kind ziet en hoort, heb je de tijd en mogelijkheid? Praat met je kind over wat hij ziet of hoort en ga samen ontdekken!

Wees niet te bang voor negatieve gevolgen, als jij aanbiedt wat past bij je kind, kan er niet super veel mis gaan

Doorlezen?

www.mediaopvoeding.nl/

Leuke site met praktische handvaten en tips (voor kinderen van 0-18!), er is ook een mogelijkheid vragen te stellen aan professionals op het gebied van media en kinderen

www.digidreumes.nl

www.mediasmarties.nl

Ervaringen uitwisselen

- Welke media gebruikt jou kind?
- Wat is daar leuk aan?
- Wat vind je daar lastig aan?
- Heb je leuke/handige tips voor andere ouders?

Wat vonden jullie van deze ochtend?

Voorlichting aan professionals

Om de professionals handvatten te geven voor het bespreken van media opvoeding en positief mediagebruik is er ook een presentatie gegeven aan de pedagogisch medewerkers en andere geïnteresseerde professionals. Deze presentatie gaat inhoudelijk in op mediaopvoeding en hoe de professionals ouders hierin kunnen ondersteunen. De presentatie is eenmalig gegeven. Wel is de hand-out en een samenvattend schema aan alle professionals uitgedeeld welke zij als naslag werk kunnen gebruiken. Het doel van de presentatie is om inzichtelijk te maken waar het onderzoek vandaan komt, wat mediaopvoeding is, welke handvatten er zijn en waarom het zo belangrijk is om dit met ouders te bespreken.

De presentatie is bedoelt voor alle professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” die werken met ouders en de kinderen.

De verantwoordelijkheid om het beroepsproduct ook daadwerkelijk in te zetten en om ouders voorlichting te (blijven) geven over mediagebruik en mediaopvoeding ligt bij “Dagbehandeling de Vlinder”. Hopelijk draagt dit beroepsproduct daar positief aan bij en zijn de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” zich meer bewust van de gevolgen van mediagebruik en de noodzaak van de voorlichting daarover.

Het advies aan de gedragswetenschappers is om naar aanleiding van de voorlichting over mediaopvoeding nog een methodische werkbegeleiding (mwb) te organiseren over mediaopvoeding en hoe dit besproken kan worden met ouders in de oudergesprekken.

Voor deze methodische werkbegeleiding kan gebruik gemaakt worden van de ervaringen van pedagogisch medewerkers nadat zij enkele keren met ouders gesproken hebben over mediaopvoeding. Het ‘schema mediagebruik kinderen twee tot zeven jaar’ kan hierbij helpend zijn om sturing te geven in wat wel of niet passend is voor een kind wat betreft mediagebruik.

POSITIEF MEDIAGEBRUIK MET KINDEREN

HOE DE "DAGBEHANDELING DE VLINDER" OUDERS KAN ONDERSTEUNEN EN BEGELEIDEN BIJ HET POSITIEF INZETTEN VAN DIVERSE MEDIA VOOR KINDEREN.

HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek is om de pedagogisch medewerkers handvatten te geven zodat zij ouders kunnen informeren en begeleiden over/bij positief mediagebruik.

Onderzoeksvraag

Op welke wijze kunnen de pedagogisch medewerkers de ouders van de kinderen van "Dagbehandeling de Vlinder" voorlichten over en ondersteunen bij positief mediagebruik passend bij de omgeving en methodieken van Dagbehandeling de Vlinder?

DOEL VAN VANMIDDAG

- Inzicht geven in mijn onderzoek
- Informatie geven waarmee jullie straks uit de voeten kunnen in driehoeks-gesprekken, mentorgesprekken en/of PPG
- Wanneer er nog tijd is, eventueel met elkaar in gesprek gaan, anders is dit voor een andere keer van harte aanbevolen!

OPZET

- Theoretisch onderzoek
- Enquêtes naar ouders
- Interviews pedagogisch medewerkers
- Interviews ouderbegeleider en gedragswetenschapper
- Handvatten voor het bespreken van mediaopvoeding

ENQUÊTE NAAR OUDERS

- 20 ouders hebben meegewerkt
- Een aantal statistieken:
 - Kinderen gebruiken gemiddeld 2 uur en 15 minuten media per dag (thuis, dus naast de tijd op de groep)
 - De televisie is veruit het meest populair (78 minuten per dag)
 - Geen van de ouders zegt vragen te hebben over mediagebruik, echter bij de ouderochtend kwamen deze vragen wel naar boven
 - Conclusie: pas als je met ouders in gesprek gaat over media, komen vragen naar boven die wel echt spelen voor ouders!

INTERVIEWS PEDAGOGISCH MEDEWERKERS

- Op de groepen wordt bewust omgegaan met media
- Er zijn vragen en twijfels over welke invloed media heeft
- Er zijn twijfels of mediaopvoeding besproken moet worden met ouders
- Er wordt aangegeven dat er te weinig kennis is over mediaopvoeding
- Er is wel interesse naar meer informatie en eventueel handvatten voor oudergesprekken

Media opvoeding is "de ouderlijke begeleiding bedoeld bij de omgang met audiovisuele media, zoals films, televisie, internet, games en mobiele telefonie. Het omgaan met radio en met kranten, tijdschriften en boeken behoort echter ook tot de mediaopvoeding."

Het virtuele milieu is "de fictieve wereld, gecreëerd door media met een beeldscherm, waarin men zich passief (met name televisie, video en cd/dvd) of actief en interactief (met name internet, computer, mobieltjes, iPads, Wii, gaming enzovoorts) beweegt"

"We teach them to brush their teeth, chose healthy foods, etc. and now parents and early childhood educators must also teach children to think and talk about television." (Eastman, 2001)

Er zijn veel verschillende visies. Het is onmogelijk om exact te zeggen welke invloed media gaat hebben op een specifiek kind in zijn eigen specifieke context. Wel is er genoeg te zeggen over wat voorwaarden zijn voor zo positief mogelijk mediagebruik.

WAT IS NODIG VOOR VEILIG MEDIAGEBRUIK?

- Weet wat kinderen zien, denk niet dat kinderen zelf niet doorklikken of zappen, ze kunnen meer dan je zelf vaak denkt, houd dus zicht op wat het kind ziet en/of doet.
- Gebruik beveiliging programma's op de computer en stel beveiliging in op de televisie
- Gebruik de kijkwijzer/PEGI-systeem om in te schatten welke media geschikt is (cognitieve leeftijd!!)
- Leg uit aan een kind wat hij ziet, kinderen hebben moeite om fictie een plaats te geven in de werkelijkheid. Uitleggen dat iets nep is, is dus noodzakelijk.

WAT IS NODIG VOOR VEILIG MEDIAGEBRUIK? 2

- Houd balans tussen media en het exploreren in de 'echte' wereld. Kinderen hebben al hun zintuigen nodig om volledig te ontwikkelen.
- Wat kinderen zien in media, versterkt hun gedrag. Agressieve spellen of televisie programma's versterken dus ook de agressie van het kind. Kinderen nemen ook gemakkelijk taal over uit bijv. films
- Televisiekijken of computerspelletjes bieden geen rust, het kind lijkt rustig te zitten, maar rust er niet van uit. Er komen juist meer prikkels bij, die later –in het spel- verwerkt moeten worden.

MEDIA EN AUTISME

- Grote moeite in het onderscheiden van werkelijkheid en fictie
- Grote moeite in het interpreteren van sociaal gedrag, meer nog dan bij andere kinderen is gedrag in films etc. een voorbeeld
- Spelln op de pc zijn leuk, er komt snel feedback en er worden weinig sociale vaardigheden gevraagd
- Begrenzen is belangrijk, gevoelig voor verslaving
- www.autiplan.nl digitale pictogrammen/dagprogramma's
- Time-timer app

MEDIA EN ADHD

- Hebben meer behoefte aan drukker programma's en spellen met meer prikkels. –er is onderzoek gaande of kinderen met ADHD hier wel/niet drukker van worden-
- Zijn gevoelig voor invloed vanuit media, impulsieve acties zorgen vaak voor nadoen en handelen vanuit wat je eerder gezien hebt (media)
- Begrenzen is belangrijk, gevoelig voor verslaving
- Spellen kunnen bijdragen aan het trainen van executieve functies (va. 5-6 jaar)
- Ook hier kunnen www.autiplan.nl en de time-timer app handig zijn

MEDIA EN GEDRAGSSTOORNISSEN (ODD, CD)

- Gevoelig voor agressie
- Computer spellen kunnen goed zijn voor het kind, omdat het kind snel positieve feedback krijgt wanneer het iets goed doet, gevoel van competentie
- Media is leuk vermaak zonder prikkels van andere mensen, wat bij deze kinderen juist vaak voor de problemen zorgt

MEDIA EN HECHTINGSSTOORNISSEN/ GEHECHTHEIDSPROBLEMEN

- Veiligheid is voor deze kinderen extra belangrijk. Enge/agressieve/onvoorspelbare dingen vermijden
- Media kan een leuke ingang zijn om in contact te komen met het kind op een afstandelijke, veilige manier
- Media is leuk om zelf te exploreren, het nodigt uit tot het proberen van nieuwe dingen
- Positieve ervaringen bij het spelen van spelletjes door snelle feedback, gevoel van competentie

MEDIA EN EEN ONTWIKKELINGSACHTERSTAND

- Belangrijk om te kijken naar de cognitieve/ontwikkelingsleeftijd bij het aanbieden van media i.p.v. de biologische leeftijd
- Jonge kinderen leren door interactie en het gebruiken van al hun zintuigen. Voor kinderen onder de 6 jaar is media dus niet ontwikkelingsgericht
- Voor de motorische ontwikkeling kunnen spellen op de Wii of X-Box wel leuk zijn om te stimuleren tot bewegen

MEDIA EN SPRAAK-TAAL STOORNISSEN

- Voorlezen is belangrijk, dit kan met boekjes, maar praten over de televisie, dvd's of spelletjes is net zo nuttig!
- Herhalen van dezelfde media kan ook zorgen voor het vergroten van de woordenschat (mits in interactie met een opvoeder)

POSITIEF MEDIAGEBRUIK

- Vraagt tijd, geduld en inzet van ouders
Het kost tijd om media te selecteren en een kind te begeleiden bij media gebruik. Daarnaast kan het een hele klus zijn om te begrenzen
- Betekent een goede balans tussen media en andere activiteiten, waarbij voor kinderen tussen de 3 en 5 jaar, één tot twee uur media, verspreid over de dag, meer dan genoeg is
- Wanneer media veilig in gezet wordt, is het heel erg leuk als vermaak voor kinderen, en met iets leuks, zonder iets leerzaams, is niks mis!
- Uit onderzoek blijkt dat ouders professionals nodig hebben die hen hierover informeren en hen begeleiden

WAT IS HET DOEL VAN EEN OUDERGESPREK OVER MEDIA?

- Signaleren of er problemen zijn, daarmee grotere problemen kunnen voorkomen
- Ouders handvatten geven bij het positiever inzetten van media
- Ouders informeren over het feit dat kinderen moeten leren omgaan met media
- Ouders laten weten dat media er is, dat je er niet onderuit kunt, maar dat er wel mogelijkheden zijn om mediagebruik zo positief mogelijk te maken
- Ouders vertellen dat iets, dus ook media, niet altijd leerzaam hoeft te zijn
- Jarabee heeft een MediaCoach en bespreekt media regelmatig, zij zien afname in probleemgedrag m.b.t. mediagebruik doordat zij hier ook gericht naar vragen

ADVIES

- Breng het onderwerp media eens ter sprake, alle kinderen komen ermee in aanraking, dus zo gek is het niet om dat te doen! (net als eten, slapen en zindelijkheid).
- Wees open en nieuwsgierig.
- Help ouders wanneer je een probleem signaleert, maar stel ouders ook gerust dat media mag, leuk kan zijn en niet perse voor problemen hoeft te zorgen.
- Bekijk de situatie per kind en per gezin. Wanneer een ouder het nodig heeft dat een kind een uur lang televisie kijkt, is dat altijd nog beter voor een kind, dan een ouder die slaat of schreeuwt.
- Vermijd het delen van je eigen mening, tenzij een ouder hiernaar vraagt.
- Bied alternatieven aan wanneer ouders media niet optimaal in zetten
- Regelmatig ouderbijeenkomsten over media

DOORLEZEN?

www.mediaopvoeding.nl/
www.digidreumes.nl
www.mediasmarties.nl

Leuke sites met praktische handvatten en tips (voor kinderen van 0-18!), er is ook een mogelijkheid vragen te stellen aan professionals op het gebied van media en kinderen

<http://nji.nl/Mediaopvoeding>

Publiceert diverse onderzoeken op het gebied van mediaopvoeding

NAPRATEN

- Ben je bereid om met ouders in gesprek te gaan over media?
- Wat vind je belangrijk om te bespreken met ouders m.b.t. mediagebruik?

Kritische reflectie op het beroepsproduct

Beide presentaties zijn gehouden en zowel een papieren als een digitale versie zijn achter gelaten op “Dagbehandeling de Vlinder”. Op dit moment zijn de professionals van “Dagbehandeling de Vlinder” enthousiast over het onderwerp en de voorlichting over mediaopvoeding. Het is echter wel zo dat de aandacht voor het onderwerp in de loop van de tijd weer kan verslappen. Wanneer dit zo is, en er niet wordt doorgegaan op mediaopvoeding met ouders heeft dit beroepsproduct weinig nut. Er is nagedacht over andere vormen, bijvoorbeeld in de vorm van een boekje of folder. Echter is hiermee de kans nog groter dat de informatie de professionals niet bereikt, omdat zij dan zelfstandig de informatie door moeten nemen. Door een presentatie te houden voor de professionals en hen na de presentatie de kans te geven met elkaar in gesprek te gaan over het onderwerp mediaopvoeding. Is de eerste stap al gezet naar meer aandacht voor mediaopvoeding. De ouderbegeleider welke verantwoordelijk is voor de ouderochtenden is enthousiast over de voorlichting naar ouders toe in de vorm van een ouderochtend. Zij heeft toegezegd om dit jaarlijks te herhalen. Wanneer zij niet meer werkt op “Dagbehandeling de Vlinder” zal dit overgenomen moeten worden door een andere ouderbegeleider. Tijdens de presentatie waren twee ouderbegeleiders aanwezig, zij zou dit over kunnen nemen. Toch is ook hierbij het risico dat het onderwerp na verloop van tijd niet meer de volle aandacht heeft en dat het wordt vergeten.

Een ander kritisch punt is dat het de taak van de pedagogisch medewerkers blijft om de algemene en specifieke adviezen in te passen in een persoonlijke situatie. Het is dus niet zo dat alles wat vertelt wordt of beschreven staat automatisch te kopiëren is naar een specifieke situatie van een kind en zijn of haar omgeving. De adviezen die gegeven worden kunnen het beste gezien worden als richtlijnen. Het vraagt dus inzicht en aanpassingsvermogen van de pedagogisch medewerkers om ouders individueel te adviseren over en te begeleiden bij mediaopvoeding.

**Schema mediagebruik
kinderen met een
gedragsstoornis 2 tot
7 jaar**

Algemene
aandachtspunten

- Er moet balans zijn tussen mediagebruik en andere activiteiten
- Praat met kinderen over de media die wordt gebruikt
- Media kan agressief en negatief gedrag versterken bij kinderen
- Weet wat het kind ziet
- Gebruik programma's en instellingen om het kind te beschermen tegen media welke niet voor zijn/haar leeftijd is bedoelt
- Gebruik de kijkwijzer/ PEGI-registratie als leidraad
- Leer kinderen omgaan met media, zij zullen in een wereld leven waar media altijd zal zijn.
- Elk kind is anders, blijf dus altijd naar het individuele kind en zijn/haar omgeving kijken
- Media kan en mag ook gewoon leuk vermaak zijn!

Autisme

- Biedt realistische filmpjes aan (moeite met scheiden realiteit en fictie)
- Let extra op de interpretatie van sociale situaties en gedrag in media en leg deze uit zodat het kind snapt wat er gebeurt
- Biedt van te voren duidelijke grenzen en regels aan bij mediagebruik
- Media kan als hulpmiddel ingezet worden door bijv. online pictogrammen of een digitale time-timer
- Computerspellen bieden leuk vermaak zonder noodzakelijke interactie met anderen, is dus prettig voor deze kinderen

ADHD

- Er is verband tussen drukke media en druk gedrag, houd hier rekening mee
- Let op geweld en heftige situaties in media, vermijd deze zoveel mogelijk
- Biedt van te voren duidelijke grenzen en regels aan bij mediagebruik
- Zet liever computerspellen in dan de televisie, computerspellen versterken de executieve functies
- Computerspellen bieden snel feedback op hun handelen en houdt deze kinderen scherp

Gedragsstoornissen

- Computerspellen kunnen een positief effect hebben op het competentiegevoel door snelle feedback
- Biedt filmpjes aan met 'voorbeeldgedrag' agressieve en gewelddadige filmpjes versterken juist het probleemgedrag
- Biedt van te voren duidelijke regels en grenzen aan bij mediagebruik

Gehechtheid- en
hechtingsstoornissen

- Bied de media aan in een veilige omgeving
- Ontdek samen met het kind de media en stimuleer het kind om dit zelf ook te doen
- Gebruik media als ingang voor positieve interactie

Ontwikkelings-
achterstanden

- Zet media in gericht op de mentale leeftijd van het kind
- Gebruik bijvoorbeeld de Wii of X-Box om kinderen te stimuleren tot bewegen
- Gebruik computerspelletjes/ tablet om kinderen te stimuleren toch te oefenen wat zij moeilijk vinden

Spraak-
taalstoornissen

- Gebruik media om met kinderen hun woordenschat te trainen door erover te praten
- Gebruik goed gesproken media (teletubbies stimuleren bijv. verkeerd taalgebruik door alleen geluiden temaken)